

Utgiftsområde 21 Energi

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker – med ett undantag – de av regeringen föreslagna anslagen (totalt ca 1 687 miljoner kronor) för budgetåret 2003 inom utgiftsområde 21 Energi. Enligt utskottets uppfattning bör riksdagen besluta att det föreslagna nya anslaget (35:11) Statlig prisgaranti elcertifikat, vilket enligt förslag i budgetpropositionen skall upptas till 0 kr år 2003, skall utgå. Utskottets förslag till anslag för utgiftsområdet återges i bilaga 3. Vidare tillstyrker utskottet regeringens förslag om investerings- och finansplan m.m. för Af-färsverket svenska kraftnät samt i övrigt här aktuella förslag till riksdagsbeslut som regeringen framlägger under detta utgiftsområde. Företrädarna i utskottet för Moderata samlingspartiet, Folkpartiet och Kristdemokraterna deltar inte i beslutet om anslag. De erinrar i särskilda yttranden om de budgetförslag som framlagts av respektive parti. I förhållande till regeringens förslag för utgiftsområdet ville Moderata samlingspartiet minska utgiftsramen med ca 318 miljoner kronor, Folkpartiet med 1 058 miljoner kronor och Kristdemokraterna med 135 miljoner kronor.

Därtill menar utskottet – med bifall till krav i en motion (c) – att riksdagen i ett uttalande skall begära att regeringen återkommer i 2003 års vårproposition beträffande de beräknade anslagsnivåerna år 2004 för vissa av anslagen inom utgiftsområdet.

I betänkandet behandlas även motioner som rör energipolitikens inriktning och stängningen av Barsebäcks andra reaktor. Samtliga motionsyrkanden på dessa områden avstyrks av utskottet. När det gäller energipolitikens inriktning hänvisar utskottet till det energipolitiska beslut riksdagen fattade våren 2002 och framhåller att utskottet på denna punkt inte ändrat uppfattning. I reservationer (m, fp; kd; mp) redogör företrädarna för dessa partier för sin syn på energipolitikens inriktning. Beträffande stängningen av Barsebäck 2 menar utskottet att riksdagen bör invänta att regeringen våren 2003 till riksdagen framlägger underlag för en förnyad prövning. I en reservation (m, fp, kd) framhåller reservanterna att de motsätter sig en förtida avveckling av kärnkraften, vilken de menar får negativa konsekvenser för miljön och samhällsekonomin. I en annan reservation (mp) förordas att villkoren för en stängning av Barsebäck 2 upphävs och att reaktorn stängs snarast möjligt.

Avslutningsvis avstyrker utskottet motionsyrkanden rörande Vattenfall AB och brunkolsbrytning i Tyskland. I sammanhanget redogör utskottet för sin principiella ståndpunkt att det är upp till Vattenfalls ledning och styrelse att ta beslut om den operativa verksamheten. Därtill erinras om att flyttningen av byn Horno grundar sig på i Tyskland demokratiskt fattade beslut som i sin tur har prövats i olika instanser. I reservationer (fp, kd; mp) ifrågasätts om Vattenfalls verksamhet i Tyskland är förenlig med det uppdrag bolaget givits av statsmakterna och förordas att de statliga företagens etiska förhållningssätt skall tydliggöras. I den ena reservationen (fp, kd) begärs ett riksdagsuttalande om att regeringen bör försäkra sig om att Vattenfall inte åter hamnar i en situation där bolaget står som ansvarigt för att människor tvångsförflyttas på grund av brunkolsbrytning. I den andra reservationen (mp) begärs att riksdagen genom ett uttalande anmodar regeringen att snarast utreda frågan om huruvida ett bevarande av byn Horno är möjligt och att regeringen, om så är fallet, på lämpligt vis tillser att byn bevaras.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Innehållsförteckning.....	3
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	6
Redogörelse för ärendet	9
Ärendet och dess beredning	9
Bakgrund.....	9
Utskottets överväganden	10
Bedömning av regeringens resultatredovisning	10
Propositionen.....	10
Mål för Elmarknadspolitiken.....	11
Mål för Övrig energimarknadspolitik.....	12
Mål för Politik för ett uthålligt energisystem	13
Revisionens iakttagelse	15
Vissa kompletterande uppgifter.....	15
Utskottets ställningstagande	18
Riktlinjer för energipolitiken.....	20
Propositionen.....	20
Motionerna	21
Vissa kompletterande uppgifter.....	24
Utskottets ställningstagande	29
Inledning	29
Energipolitikens inriktning.....	29
Stängningen av Barsebäck 2.....	30
Anslag m.m. inom utgiftsområde 21 Energi.....	31
Inledning	32
Statens energimyndighet: Förvaltningskostnader (35:1)	32
Propositionen.....	32
Motionerna	33
Vissa kompletterande uppgifter.....	34
Insatser för effektivare energianvändning (35:2).....	35
Propositionen.....	35
Motionerna	35
Vissa kompletterande uppgifter.....	36
Teknikupphandling och marknadsintroduktion (35:3)	37
Propositionen.....	37
Motionerna	37
Vissa kompletterande uppgifter.....	37
Stöd till marknadsintroduktion av vindkraft (35:4)	38
Propositionen.....	38
Motionerna	38
Vissa kompletterande uppgifter.....	38
Energiforskning (35:5)	39

Propositionen	39
Motionerna	40
Vissa kompletterande uppgifter	40
Energiteknikstöd (35:6)	41
Propositionen	41
Motionerna	41
Vissa kompletterande uppgifter	41
Introduktion av ny energiteknik (35:7)	42
Propositionen	42
Motionerna	42
Vissa kompletterande uppgifter	43
Energipolitiskt motiverade internationella klimatsatser (35:8)	43
Propositionen	43
Motionen	44
Vissa kompletterande uppgifter	44
Skydd till småskalig elproduktion (35:9)	45
Propositionen	45
Ersättning för vissa kostnader vid avveckling av en reaktor vid Barsebäcksverket (35:10)	45
Propositionen	45
Motionerna	45
Statlig prisgaranti elcertifikat (35:11)	45
Propositionen	45
Vissa kompletterande uppgifter	46
Kärnsäkerhet i Östeuropa	46
Motionerna	46
Forskning och utveckling av solcells- och vätgasbaserade system	46
Motionen	46
Utskottets ställningstagande	47
Inledning	47
Anslag m.m. inom utgiftsområde 21 Energi	47
Redovisning av anslag för år 2004	48
Affärsverket svenska kraftnät	49
Propositionen	49
Investeringsplan	49
Finansiella befogenheter	49
Utskottets ställningstagande	50
Vattenfall AB och brunkolsbrytning i Tyskland	50
Motionerna	50
Vissa kompletterande uppgifter	51
Utskottets ställningstagande	55
Reservationer	57
1. Energipolitikens inriktning (m, fp)	57
2. Energipolitikens inriktning (kd)	58

3. Energipolitikens inriktning (mp).....	60
4. Stängningen av Barsebäck 2 (m, fp, kd).....	61
5. Stängningen av Barsebäck 2 (mp).....	62
6. Vattenfall AB och brunkolsbrytning i Tyskland (fp, kd).....	62
7. Vattenfall AB och brunkolsbrytning i Tyskland (mp).....	64
Särskilda yttranden.....	66
1. Bedömning av regeringens resultatredovisning (m, fp, kd).....	66
2. Anslag m.m. inom utgiftsområde 21 Energi (m).....	66
3. Anslag m.m. inom utgiftsområde 21 Energi (fp).....	67
4. Anslag m.m. inom utgiftsområde 21 Energi (kd).....	68
5. Anslag m.m. inom utgiftsområde 21 Energi (mp).....	69
6. Redovisning av anslag för år 2004 (m, fp, kd)	70
Bilagor	
1. Förteckning över behandlade förslag	71
2. Regeringens och riksdagspartiernas förslag till anslag för år 2003 inom utgiftsområde 21 Energi.....	75
3. Utskottets förslag till anslag för år 2003 inom utgiftsområde 21 Energi.....	76

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Bedömning av regeringens resultatredovisning

Riksdagen godkänner vad utskottet anför.

2. Energipolitikens inriktning

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:U324 yrkande 19, 2002/03:Fö259 yrkande 6, 2002/03:N227 yrkande 14, 2002/03:N242 yrkande 1, 2002/03:N262 yrkande 2, 2002/03:N264 yrkandena 1 och 4, 2002/03:N301 yrkandena 1, 2, 4, 11 och 13 och 2002/03:N390 yrkandena 1 och 7.

Reservation 1 (m, fp)

Reservation 2 (kd)

Reservation 3 (mp)

3. Stängningen av Barsebäck 2

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:MJ420 yrkande 12, 2002/03:N242 yrkande 2, 2002/03:N264 yrkande 3, 2002/03:N271 yrkande 1, 2002/03:N301 yrkandena 5 och 6 och 2002/03:N390 yrkande 3.

Reservation 4 (m, fp, kd)

Reservation 5 (mp) – motiv.

4. Anslag m.m. inom utgiftsområde 21 Energi

a) Riksdagen bemyndigar regeringen att under år 2003 för ramanslaget 35:3 Teknikupphandling och marknadsintroduktion besluta om åtgärder som, inklusive tidigare gjorda åtaganden, medför utgifter på högst 260 000 000 kr under åren 2004–2007. Därmed bifaller riksdagen proposition 2002/03:1 utgiftsområde 21 punkt 1.

b) Riksdagen bemyndigar regeringen att under år 2003 för ramanslaget 35:4 Stöd för marknadsintroduktion av vindkraft besluta om åtgärder som, inklusive tidigare gjorda åtaganden, medför utgifter på högst 300 000 000 kr under åren 2004–2007. Därmed bifaller riksdagen proposition 2002/03:1 utgiftsområde 21 punkt 2.

c) Riksdagen bemyndigar regeringen att under år 2003 för ramanslaget 35:5 Energiforskning besluta om åtgärder som, inklusive tidigare gjorda åtaganden, medför utgifter på högst 810 000 000 kr under åren 2004–2007. Därmed bifaller riksdagen proposition 2002/03:1 utgiftsområde 21 punkt 3.

d) Riksdagen bemyndigar regeringen att under år 2003 för ramanslaget 35:6 Energiteknikstöd besluta om åtgärder som, inklusive tidigare gjorda åtaganden, medför utgifter på högst 350 000 000 kr under åren 2004–2007. Därmed bifaller riksdagen proposition 2002/03:1 utgiftsområde 21 punkt 4.

e) Riksdagen bemyndigar regeringen att under år 2003 för ramanslaget 35:7 Introduktion av ny energiteknik besluta om åtgärder som, inklusive tidigare gjorda åtaganden, medför utgifter på högst 500 000 000 kr under åren 2004–2007. Därmed bifaller riksdagen proposition 2002/03:1 utgiftsområde 21 punkt 5.

f) Riksdagen bemyndigar regeringen att under år 2003 för ramanslaget 35:8 Energipolitiskt motiverade internationella klimatinsatser besluta om åtgärder som, inklusive tidigare gjorda åtaganden, medför utgifter på högst 60 000 000 kr under åren 2004–2006. Därmed bifaller riksdagen proposition 2002/03:1 utgiftsområde 21 punkt 6.

g) Riksdagen anvisar för budgetåret 2003 anslagen inom utgiftsområde 21 Energi enligt utskottets förslag i bilaga 3. Därmed bifaller riksdagen delvis proposition 2002/03:1 utgiftsområde 21 punkt 9.

h) Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Fi232 yrkande 20 i denna del, 2002/03:N264 yrkande 12, 2002/03:N357 yrkandena 2–8, 2002/03:N390 yrkande 20 och 2002/03:Bo292 yrkande 4.

5. Redovisning av anslag för år 2004

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:N394 yrkande 1.

6. Affärsverket svenska kraftnät

Riksdagen godkänner investeringsplanen för Affärsverkskoncernen svenska kraftnät för perioden 2003–2005 och bemyndigar regeringen de finansiella befogenheter avseende Affärsverket svenska kraftnät för år 2003 som föreslås i propositionen. Därmed bifaller riksdagen proposition 2002/03:1 utgiftsområde 21 punkterna 7 och 8.

7. Vattenfall AB och brunkolsbrytning i Tyskland

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:N264 yrkande 7 och 2002/03:N335.

Reservation 6 (fp, kd)

Reservation 7 (mp)

Stockholm den 28 november 2002

På näringsutskottets vägnar

Marie Granlund

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Marie Granlund (s), Mikael Odenberg (m)*, Ingegerd Saarinen (mp), Nils-Göran Holmqvist (s), Eva Flyborg (fp)*, Ann-Marie Fagerström (s), Maria Larsson (kd)*, Karl Gustav Abramsson (s), Ola Sundell (m)*, Carina Adolfsson Elgestam (s), Yvonne Ångström (fp)*, Åsa Torstensson (c), Anne Ludvigsson (s), Ulla Löfgren (m)*, Lars Johansson (s), Reynoldh Furustrand (s) och Gunilla Wahlén (v).

* Har avstått från att delta i besluten under punkterna 4 och 5.

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlas

dels proposition 2002/03:1 (budgetpropositionen) såvitt gäller utgiftsområde 21 Energi,

dels 15 motioner från allmänna motionstiden.

Utskottet har vid ett besök hos Vattenfall AB den 20 november 2002 fått upplysningar i ärendet.

Bakgrund

Utgiftsområde 21 Energi omfattar politikområdet Energipolitik, som i sin tur innesluter frågor avseende tillförsel, distribution och användning av energi. Myndigheterna som ingår i politikområdet är Statens energimyndighet och Affärsverket svenska kraftnät.

I budgetpropositionen för år 2003 föreslår regeringen att riksdagen dels godkänner den föreslagna fördelningen av anslag inom utgiftsområdet, dels bemyndigar regeringen att fatta beslut om utgifter under perioden 2004–2007 under sex anslag. Därtill begärs riksdagens godkännande av regeringens förslag beträffande investeringsplan och finansiella befogenheter för Affärsverket svenska kraftnät.

Riksdagens finansutskott har nyligen tillstyrkt regeringens förslag om ramar för de olika utgiftsområdena (prop. 2002/03:1, bet. 2002/03:FiU1). För utgiftsområde 21 Energi innebär det en utgiftsram för år 2003 på 1 687 miljoner kronor. I Moderata samlingspartiets partimotion 2002/03:Fi231 föreslogs en minskad utgiftsram med ca 318 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. Folkpartiet har i sin partimotion 2002/03:Fi232 förordat en minskning av utgiftsramen med 1 058 miljoner kronor i jämförelse med regeringens förslag, medan Kristdemokraterna i partimotion 2002/03:Fi233 har föreslagit en minskad ram med 135 miljoner kronor. Centerpartiets förslag i partimotion 2002/03:Fi234 för utgiftsområde 21 Energi avvek inte från regeringens förslag. Dessa förslag följdes upp vid finansutskottets behandling av ärendet i reservationer av företrädare för respektive parti. Företrädarna för Vänsterpartiet och Miljöpartiet anslöt sig vid finansutskottets behandling till regeringens förslag till utgiftsram för detta utgiftsområde vad avser budgetåret 2003.

Förslagen i propositionen och motionerna återges i bilaga 1. Regeringens och oppositionspartiernas förslag till anslag för år 2003 inom utgiftsområde 21 Energi redovisas i bilaga 2.

Utskottets överväganden

Bedömning av regeringens resultatredovisning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör godkänna vad utskottet anført om regeringens resultatredovisning. Utskottet konstaterar att redovisningen på ett övergripande plan uppfyller de krav på överskådlighet och saklighet som riksdagen efterfrågar. Samtidigt erinras om vad utskottet gav uttryck för i samband med behandlingen av föregående års budgetproposition; utskottet utgår från att dessa synpunkter beaktas i det fortsatta arbetet.

Propositionen

Riksdagen beslutade i juni 2002 (prop. 2001/02:143, bet. 2001/02:NU17) om riktlinjer för energipolitiken. Det beslut riksdagen fattade innebär att riktlinjerna i 1997 års energipolitiska beslut (prop. 1996/97:84, bet. 1996/97:NU12) ligger fast. Enligt vad riksdagen fastställt skall den svenska energipolitiken ha följande övergripande mål.

Den svenska energipolitikens mål är att på kort och lång sikt trygga tillgången på el och annan energi på med omvärlden konkurrenskraftiga villkor. Energipolitiken skall skapa villkoren för en effektiv och hållbar energianvändning och en kostnadseffektiv svensk energiförsörjning med låg negativ inverkan på hälsa, miljö och klimat samt underlätta omställningen till ett ekologiskt uthålligt samhälle. Vidare skall energipolitiken bidra till ett bredat energi-, miljö- och klimatsamarbete i Östersjöregionen. Energipolitiken skall därtill utformas så att energimarknaderna ges en säker tillgång på energi – el, värme, bränslen och drivmedel – till rimliga priser.

Politikområdet Energipolitik, vilket sammanfaller med utgiftsområdet Energi, omfattar de tre verksamhetsområdena Elmarknadspolitik, Övrig energimarknadspolitik och Politik för ett uthålligt energisystem. Elmarknadspolitiken syftar till att skapa goda ramvillkor för en effektiv och väl fungerande elmarknad. Insatserna inom Övrig energimarknadspolitik fokuserar i första hand på motsvarande frågor inom övrig ledningsburen energi, dvs. på naturgas och fjärrvärme, liksom på bränsle- och drivmedelsmarknaderna. Politik för ett uthålligt energisystem utgörs i huvudsak av de energipolitiska åtgärder som riksdagen godkände i juni 2002 för den fortsatta omställningen och utvecklingen av energisystemet och i juni 1997 vad gäller åtgärderna för ett långsiktigt uthålligt energisystem.

Det är främst Statens energimyndighet (Energimyndigheten) och Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät) som har ansvaret för att genomföra åtgärderna inom energipolitiken.

Mål för Elmarknadspolitiken

Målet för elmarknadspolitiken är en effektiv elmarknad som genererar en säker tillgång på el till internationellt konkurrenskraftiga priser.

Regeringens redovisning av elmarknadspolitiken görs med hjälp av sex resultatindikatorer. Dessa indikatorer är prisutvecklingen på den nordiska elbörsen, elpriser till slutanvändare, strukturutvecklingen, nättariffer, antalet ärenden vid tillsynsmyndigheten samt effekt- och elbalanser.

Elpriserna har varit sjunkande på spotmarknaden från elreformen år 1996 fram till år 2000. Under våren 2001 vände trenden och priserna steg kraftigt. Den främsta orsaken till prisstegringen var att tillrinningen var lägre än normalt i Norge under början av året. Medan börspriserna på el varierat kraftigt har elpriserna till konsumenten varit mer stabila, även om genomsnittspriset sjönk under perioden 1996–2000. Under början av år 2001 bröts trenden med sjunkande konsumentpriser och priserna började stiga som en följd av utvecklingen på spotmarknaden. Att elpriserna till konsumenterna sjunkit har dock inte fått så stort genomslag på konsumenternas kostnad för el eftersom nivån på energiskatten på el stigit sedan avregleringen.

Sedan elmarknadsreformen genomfördes har koncentrationen i elproduktionen ökat; elproduktionen i Sverige är i hög grad koncentrerad till ett fåtal företag. De två största kraftproducenterna, Vattenfall AB och Sydkraft AB, stod sammanlagt för 69 % av elproduktionen i landet år 2001. Beträffande försäljning till slutkund är koncentrationen inte lika stor, men även där är trenden att koncentrationen ökar. De tre största bolagen – Vattenfall AB, Fortum AB och Sydkraft AB – svarar för ca 70 % av slutkundsförsäljningen i Sverige.

Elkonkurrensutredningen överlämnade sitt slutbetänkande om konkurrensen på elmarknaden (SOU 2002:7) i januari 2002. Slutsatsen var att konkurrensen och prisbildningen i huvudsak fungerar förhållandevis väl, men att koncentrationstendenser på marknaden ställer krav på aktivare uppföljning och vissa kompletterande åtgärder. Den bedömning som regeringen gör är att elmarknaden i huvudsak fungerar väl. I propositionen påpekas att det emellertid är av stor vikt att reglerna för tillsynen av elnäten vidareutvecklas. Resurserna för tillsyn och allmän bevakning av elmarknaden behöver därför förstärkas. Vidare har Statskontoret av regeringen getts i uppdrag att genomföra en översyn av Energimyndighetens verksamhet och resursbehov.

Tillsynen av nätverksamheten under år 2001 har varit inriktad på nättarifferna samt efterlevnaden av regelverket kring schablonberäkning. Regeringen menar, mot bakgrund av den viktiga roll som tillsynen har, att en vidareutveckling av verktygen för att utöva tillsyn har hög prioritet. Den nya bestämmelsen i ellagen med kriterier för vad som kan anses vara en skälig nätavgift trädde i kraft i juli 2002 och kommer att tillämpas på nättarifferna för år 2003. De nya kriterierna för skälig nätavgift innebär bl.a. att en större vikt läggs vid att överföringen av el sker med god kvalitet. Regeringen påpekar att det i dag inte finns några klara kriterier för vad som kan anses vara god elkvalitet, men att det är regeringens avsikt att se till att sådana kriterier tas fram.

Sedan avregleringen år 1996 har flera kraftföretag beslutat om stängning av anläggningar för reservkraftproduktion, i huvudsak oljeeldade kraftverk. Detta har medfört att tillgänglig kapacitet (effekt) för elproduktionen har minskat, något som inneburit att Sverige under enstaka timmar de senaste vintrarna varit nära effektbrist i vissa regioner. För att säkra effektbalansen på kort sikt har Svenska kraftnät vidtagit en rad åtgärder de senaste åren. Effektbalansen för den kommande vintern kommer att vara fortsatt ansträngd befarar regeringen och framhåller att det är viktigt att det arbete som bedrivs för att säkra effektbalansen fortlöper. Vidare avser regeringen att behandla Svenska kraftnäts förslag till långsiktig lösning av effektproblemet och återkomma till riksdagen i denna fråga.

Mål för Övrig energimarknadspolitik

Målet för verksamhetsområdet är att energipolitiken skall utformas så att energimarknaderna ger en säker tillgång på energi – värme, bränslen och drivmedel – till rimliga priser. Målet för naturgasmarknadspolitikerna är att vidareutveckla gasmarknadsreformen så att en effektiv naturgasmarknad med reell konkurrens kan uppnås. Målet för värmemarknadspolitikerna är att förbättra transparensen så att en ökad konkurrens och effektivitet stimuleras.

Som resultatindikatorer på detta område använder regeringen främst pris- och konkurrensförhållandena på naturgas- och värmemarknaderna.

År 2000 inleddes en stegvis öppning av naturgasmarknaden med ikraftträdandet av den nya naturgaslagen. Ytterligare ett steg mot en konkurrensutsatt naturgasmarknad har tagits genom att tröskelvärdet för att fritt välja naturgasleverantör kommer att sänkas till en årlig förbrukning om 15 miljoner kubikmeter den 1 augusti 2003. Regeringens bedömning är att gasmarknadsreformen hittills fungerat tillfredsställande. En viss risk för snedvridningar av konkurrensen har dock kunnat konstateras, bl.a. beroende på att det saknas alternativa tillförselvägar, sägs det i budgetpropositionen. Med anledning av EG-kommissionens förslag till revidering av gasmarknadsdirektivet kan den fortsatta marknadsöppningen komma att ske i en snabbare takt än tidigare planerat.

I budgetpropositionen redogörs för att Energimyndigheten konstaterat att värmemarknaderna kännetecknas av betydande tröghet med därmed följande prisspridning. Beroende på byteskostnaderna sker konkurrensen huvudsakligen inom ett och samma energislag. Vidare konstaterar Energimyndigheten att de trögheter som finns på värmemarknaderna gör det möjligt för fjärrvärmeföretag med låga kostnader att få höga vinster. Regeringen gör bedömningen att ytterligare åtgärder krävs för att utveckla fjärrvärmemarknaden. Därför avser regeringen att tillsätta en särskild utredare med uppdrag att föreslå åtgärder för att bättre skydda konsumenterna mot oskäligheten i fjärrvärmeprissättningen, överväga behovet av bestämmelser som reglerar åtskillnaden mellan konkurrensutsatt verksamhet på elmarknaden och på fjärrvärmeverksamhet samt analysera om det är lämpligt att införa tredjepartstillträde till fjärrvärmenäten.

Mål för Politik för ett uthålligt energisystem

Det energipolitiska programmet från år 1997 innehåller ett program för ett ekologiskt och ekonomiskt uthålligt energisystem för perioden 1998–2004. Målet är att energin skall användas så effektivt som möjligt med hänsyn tagen till alla resurstillgångar. Stränga krav skall ställas på säkerhet och omsorg om hälsa och miljö vid användning och utveckling av all energiteknik.

Programmet indelas i energipolitiska åtgärder på kort sikt (1998–2002), åtgärder för ett långsiktigt uthålligt energisystem (1998–2004) samt energipolitiskt motiverade internationella klimatsatser (1998–2004). Det energipolitiska beslut som riksdagen fattade i juni 2002 omfattar åtgärder för den fortsatta omställningen av energisystemet.

Energiolitiska åtgärder på kort sikt är den del av programmet som avser att kompensera bortfallet av elproduktion från den andra reaktorn i Barsebäck. Ett villkor för stängningen av Barsebäcks andra reaktor är att bortfallet av elproduktion kan kompenseras genom tillförsel av ny elproduktion och minskad användning av el. Syftet med åtgärderna inom det kortsiktiga programmet är att under perioden 1998–2002 minska användningen av el för uppvärmning, öka tillförseln av el och värme från förnybara energikällor och utnyttja det befintliga energisystemet effektivare.

För de kortsiktiga åtgärderna används som resultatindikatorer det beräknade effekttillskottet, den årliga reduktionen/produktionen, kostnaden i kronor per kW (effekt), kostnaden i kronor per kWh (energiförbrukning) samt miljöindikatorer (utsläpp av svavel, kväveoxider, koldioxid m.m.).

Målet med insatserna för minskad elanvändning (reduktionsmål) är att åtgärderna skall leda till en minskad årlig elanvändning på 1,5 TWh under perioden 1998–2002. Enligt regeringen kan måluppfyllelsen för minskad elanvändning betraktas som tämligen god. Den sammanlagda reduktionen av elförbrukningen och den ökade produktionen av mottryck i fjärrvärmesystemet motsvarar ca 1,2 TWh, baserat på de ansökningar som beviljats medel och de utbetalningar som gjorts under perioden 1998–2001. Regeringen konstaterar samtidigt att utgifterna för de elminskande åtgärderna år 2001, liksom under år 1999 och 2000, varit lägre än beräknat.

Målet med åtgärderna för att öka tillförseln av el från förnybara energikällor (produktionsmålet) är att öka tillförseln med totalt 1,5 TWh under perioden 1998–2002. Fördelningen mellan energislagen är 0,75 TWh biobränslebaserad kraftvärme, 0,5 TWh vindkraft och 0,25 TWh småskalig vattenkraft. Regeringen konstaterar att målen avseende stöden för utbyggnaden av vindkraftverk och biobränsleeldade kraftvärmeverk kommer att nås inom programperioden. Målet avseende utbyggnaden av småskalig vattenkraft kommer dock ej att uppnås, bl.a. beroende på tveksam lönsamhet och komplicerade tillståndsgivningsprocesser. Beslutade åtgärder t.o.m. år 2001 uppgår till 0,88 TWh biobränslebaserad kraftvärme, 0,58 TWh vindkraft och 0,025 TWh småskalig vattenkraft enligt redovisningen i budgetpropositionen. Totalt omfattar beslutade åtgärder således 1,485 TWh medan genomförda åtgärder t.o.m. år 2001 utgör 0,691 TWh.

Åtgärder för effektivare energianvändning syftar till att främja en effektiv användning av energi och omfattar främst information och kunskapsspridning till olika målgrupper. Redovisningen av måluppfyllelsen görs utifrån kvalitativa variabler, och regeringen påpekar att det av olika skäl är svårt att ställa upp relevanta kvantitativa mål. Den uppföljning som skett har därför varit inriktad på en kvalitativ uppföljning. Regeringens bedömning är att åtgärderna för en effektivare energianvändning stimulerar intresset för energieffektiviseringar hos såväl specifika användargrupper som allmänheten. Utnyttjandet av anslagna resurser när det gäller teknikupphandling är emellertid lågt, konstateras det i budgetpropositionen. Av detta skäl avser regeringen att se över arbetsformerna för stödet till teknikupphandling.

Energipolitiska åtgärder på lång sikt är den del av programmet som innebär en långsiktig satsning på forskning, utveckling och demonstration av ny energiteknik under perioden 1998–2004. Målet för satsningen på forskning, utveckling och demonstration av ny energiteknik är att under de närmaste tio åren kraftigt öka el- och värmeproduktionen från förnybara energikällor och utveckla kommersiellt lönsam teknik för energieffektivisering.

Det övergripande målet för energiforskning är att bygga upp vetenskaplig och teknisk kunskap och kompetens på energiområdet inom universiteten, högskolorna och näringslivet i enlighet med 1997 års energipolitiska beslut. Energiforskningen skall även bidra till ett breddat energi-, miljö- och klimatsamarbete i Östersjöregionen. Insatserna kring forskning, utveckling och demonstration inom energiområdet skall bidra till ökad användning av renare och effektivare energiteknik. Den verksamhet som bedrivs skall bidra till att stabila förutsättningar skapas för ett konkurrenskraftigt näringsliv och till en förnyelse och utveckling av den svenska industrin.

De statliga insatserna skall bidra till uppbyggnaden av kunskap inför framtida kommersiella tillämpningar, effektivisering av den teknik som i dag är kommersiell samt utveckling av ny konkurrenskraftig teknik med högre verkningsgrad och lägre miljöpåverkan. De områden som särskilt prioriteras är bl.a. kraftvärme baserad på biobränsle, biobränslebaserad kraftproduktion, biobränsleförsörjning inklusive hantering och nyttiggörande av askor och nya processer för etanolproduktion baserad på cellulosahaltiga råvaror. Därtill skall alternativa drivmedel, ny teknik för storskaligt utnyttjande av vindkraft och havsbaserad vindkraft, solceller samt forsknings- och utvecklingsarbete för energieffektivisering i bebyggelse, industri- och transportsektor prioriteras.

Regeringen påtalar att insatsernas långsiktiga karaktär innebär att det inte är relevant att mäta måluppfyllelsen med enskilda resultat under ett enskilt år. Därför redovisas främst utfall och indikatorer för verksamhetens kvalitet och relevans, sägs det. I propositionen redovisas resultaten utifrån en indelning i sexton utvecklingsområden, vilka är organiserade inom fem tematiska områden (Bränslebaserade energisystem, Transporter, Elproduktion och kraftöverföring, Industri och Bebyggelse). De fem temaområdena fördelas över forskningsprogram, utvecklingsprogram och kompetenscenter. År 2001 finansi-

erade Energimyndigheten 17 forskningsprogram, 24 utvecklingsprogram och 5 kompetenscenter. Den största mottagarkategorin år 2001 var universitet och högskolor. Redovisningen i propositionen görs utifrån beviljade medel under respektive år. Under år 2001 har Energimyndigheten beviljat 567 miljoner kronor till totalt 693 projekt. Till detta kommer finansiering från näringslivet som år 2001 uppgick till 512 miljoner kronor.

För att säkerställa verksamhetens kvalitet och relevans har Energimyndigheten under år 2001 låtit genomföra oberoende utvärderingar av sammanlagt åtta forsknings- och utvecklingsprogram. En sammanställning av dessa återfinns i budgetpropositionen.

Regeringens bedömning – med stöd i genomförda oberoende utvärderingar av stödet till forskning och utveckling med avseende på såväl kvalitet som relevans – är att forskningens inomvetenskapliga kvalitet och insatsernas relevans är tillfredsställande. Mot bakgrund av den samlade redovisningen gör regeringen bedömningen att insatserna för ett långsiktigt uthålligt energisystem har goda förutsättningar att uppnå de formulerade målen.

Revisionens iakttagelse

Riksrevisionsverket (RRV) bedömer att årsredovisningen för Energimyndigheten år 2001 i allt väsentligt är rättvisande. Myndigheten fick samma omdöme år 2000. Myndigheten fick betyget Tillfredsställande i den ekonomiadministrativa värderingen (EA-värderingen) som presenterades i maj 2002 av Ekonomistyrningsverket. Detta är en påtaglig förbättring jämfört med år 2001 då myndigheten fick betyget Ej tillfredsställande. Regeringskansliet (Näringsdepartementet) har under året fört en fortlöpande dialog med myndigheten om det ekonomiadministrativa läget. Ekonomifunktionen vid myndigheten har förstärkts under året och arbetet med att kvalitetssäkra verksamheten har fortsatt.

Vidare bedömer RRV att årsredovisningen och koncernredovisningen för Svenska kraftnät för år 2001 i allt väsentligt är rättvisande. Myndigheten fick samma omdöme år 2000.

Vissa kompletterande uppgifter

Med anledning av regeringens resultatredovisning i föregående års budgetproposition konstaterade utskottet (bet. 2001/02:NU3 s. 16) att betydande förbättringar skett i regeringens resultatredovisning i enlighet med de synpunkter som utskottet framförde i samband med beredningen av budgetpropositionen för år 2001. Utskottet framhöll nyckeltal som ett bra verktyg för resultatuppföljningen och betonade vikten av att resultatindikatorerna i budgetpropositionen kommer till operativ användning i resultatredovisningen och de slutsatser som dras av analyserna. Vidare ansåg utskottet att arbetet med att utveckla resultatindikatorer bör fortsätta och utvecklas inom ramen för ett eventuellt fortsatt energipolitiskt omställningsprogram.

Beträffande verksamhetsområdet Elmarknadspolitik betonade utskottet vikten av att de fem resultatindikatorer som regeringen använder sig av vidareutvecklas samt att det övervägs om de på bästa sätt förmår fånga upp måluppfyllelsen i en effektiv energimarknad. Vidare påpekades att det även kan finnas behov av att konkretisera och ytterligare operationalisera målet för elmarknadspolitiken i syfte att göra detta lättare att följa upp i form av t.ex. närmare bestämmingar av innebörden av en säker tillgång på el och internationellt konkurrenskraftiga priser.

När det gällde verksamhetsområdet Övrig energimarknadspolitik framhöll utskottet att de resultatindikatorer som används, dvs. pris- och konkurrensutvecklingen på naturgas- och värmemarknaden, är att betrakta som grova. Utskottet poängterade i detta sammanhang behovet av ytterligare konkretion och operationalisering för att enklare kunna avgöra måluppfyllelsen.

För verksamhetsområdet Politik för ett uthålligt energisystem bedömde utskottet de resultatindikatorer som används för att mäta effekter när det gäller energipolitiska åtgärder på kort sikt som relevanta. Utskottet noterade dock att insatserna beträffande åtgärder för effektivare energianvändning är svårbedömda då enbart kvalitativa uppgifter lämnas i propositionen. Vidare konstaterade utskottet, beträffande det långsiktiga energipolitiska programmet, att det i propositionen inte fanns några närmare, specificerade mål för vare sig energiforskningen, energiteknikstödet eller introduktion av ny energiteknik. Resultaten för de tre områdena redovisas i form av anslagsutfall och indikatorer för verksamhetens kvalitet och relevans. Utskottet gav uttryck för att en större fokusering på resultaten måste påbörjas, att det var önskvärt att en ökad konkretion ges för målsättningen med det långsiktiga programmet och att specifika, uppföljningsbara mål sätts upp för energiforskningen, energiteknikstödet och introduktionen av ny energiteknik, inte minst med hänsyn till en eventuell fortsättning av programmen. En god grund för en sådan förhöjd ambitionsnivå finns, menade utskottet, i det omfattande metodarbete som pågått under de senaste åren och som bl.a. redovisats i rapporten Plan för uppföljning och utvärdering av 1997 års energipolitiska program (Ds 2000:14).

I en reservation (m, kd, fp) framhölls, beträffande det energipolitiska omställningsprogrammet, att resultatredovisningen med all tydlighet visar att regeringens arbete med omställningen av energisystemet inte leder till de uppsatta målen. Den bristande måluppfyllelsen och den fortsatt felaktiga inriktningen på politiken hotar enligt reservanterna att leda till allvarliga konsekvenser för vårt land, både miljömässiga och ekonomiska.

I propositionen om samverkan för en trygg, effektiv och miljövänlig energiförsörjning (prop. 2001/02:143) som riksdagen behandlade våren 2002 lämnade regeringen sin bedömning att indikatorer för energiområdet bör tas fram som underlag för uppföljning av de energipolitiska målen. Regeringen konstaterar att det i dag inte finns någon systematisk uppsättning indikatorer för uppföljning av Sveriges energipolitiska mål och refererar bl.a. till vad näringsutskottet anfört i frågan. I propositionen sägs att regeringen anser att

metoderna för uppföljning av de energipolitiska målen bör utvecklas. Därvid hänvisas till det uppdrag Energimyndigheten fått att ta fram indikatorer på energiområdet som kan tjäna som underlag för uppföljning av de energipolitiska målen. Utskottet framhöll i sammanhanget (bet. 2001/02:NU17 s. 37) sin positiva syn på det fortsatta arbetet med att vidareutveckla resultatindikatorer på energiområdet.

Statens energimyndighet gavs i regleringsbrev för år 2002 i uppdrag att ta fram indikatorer på energiområdet som kan tjäna som underlag för en uppföljning av de energipolitiska målen. Myndigheten skulle redovisa ett första förslag till indikatorer i mars 2002. En rapport med tidsserier för ett antal indikatorer skulle sedan lämnas i oktober 2002. I uppdraget skall beaktas resultatet av uppdraget under år 2001 rörande indikatorer för uppföljning av energimarknadernas utveckling och effektivitet.

I mars 2002 överlämnade Energimyndigheten en rapport om indikatorer på energiområdet (Indikatorer för uppföljning av Sveriges energipolitiska mål – fas 1) till regeringen. I rapporten, vilken beskrivs som en förstudie, har målen för den svenska energipolitiken identifierats utifrån 2002 års budgetproposition (prop. 2001/02:1) och 1997 års riktlinjer för energipolitiken (prop. 1996/97:84). Målen har kategoriserats under rubrikerna försörjningstrygghet, konkurrenskraft och miljö. Med utgångspunkt från de identifierade målen har sedan en lista med drygt 50 indikatorer sammanställts. Därefter har en översiktlig genomgång gjorts av det statistiska underlag som finns för var och en av indikatorerna. Arbetet omfattar vilka tillgängliga källor som finns, statistikens kvalitet, hur långa tidsserier som är möjliga och vilka brister som finns i underlaget.

Den 31 oktober 2002 överlämnade Energimyndigheten till regeringen en andra rapport (Energiindikatorer 2002 – för uppföljning av Sveriges energipolitiska mål), vari resultatet från indikatorarbetet redovisas. I den genomgång som görs av de energipolitiska målen har även propositionen om samverkan för en trygg, effektiv och miljövänlig energiförsörjning (prop. 2001/02:143) inarbetats. I likhet med den tidigare rapporten har målen kategoriserats i grupperna försörjningstrygghet, konkurrenskraft och miljö. I rapporten redovisas sedan tidsserier för 17 utvalda indikatorer. Redovisningen utgör den första i en serie av årligt återkommande rapporter, sägs det. I förordet till rapporten sägs vidare att urvalet av indikatorer kan komma att ändras i framtiden för att utveckla och förbättra publikationens innehåll eller till följd av ändrade behov.

De indikatorer som valts ut och redovisas i rapporten är följande.

- Andel energi från förnybara källor.
- Användningen av fossila bränslen i förhållande till totalt använd energi, fördelat på sektor.
- Självförsörjningsgrad (inhemska energibärare i förhållande till total energianvändning).

- Elproduktion i kraftvärmedrift (fjärrvärme och industri) i förhållande till total elanvändning. Fjärrvärmeproduktion i kraftvärmedrift i förhållande till total fjärrvärmeanvändning.
- Maximalt uppmätt timeffektbehov för el, jämfört med installerad elproduktionskapacitet.
- Total marknadsandel för de tre största elhandlarna.
- Andel av slutkunderna för el som omförhandlat kontrakt, inklusive de som bytt elhandlare.
- Industrins energianvändning per förädlingsvärde, fördelat på några typiska branscher.
- Industrins elanvändning per förädlingsvärde, fördelat på några typiska branscher.
- Energipriser för industrikunder, inklusive relevanta skatter.
- Energikostnadens andel av de totala rörliga kostnaderna, fördelat på olika industribranscher.
- Energianvändningen för uppvärmning samt hushållsel/fastighetsel/driftel per ytenhet för småhus, flerbostadshus och lokaler.
- Energipriser för hushållskunder, inklusive relevanta skatter.
- Hushållens energiutgifter (inklusive drivmedel) i förhållande till hushållens totala utgifter.
- Koldioxidutsläpp, fördelade per sektor.
- Svaveldioxidutsläpp, fördelade per sektor.
- Kväveoxidutsläpp, fördelade per sektor.

Det kan även erinras om den utredning regeringen tillsatt (dir. 2001:122) i syfte att se över det långsiktiga energipolitiska programmet. Enligt direktiven innefattar uppdraget att granska och utvärdera insatserna inom 1997 års långsiktiga energipolitiska program och analysera behovet av förändringar, lämna förslag till riktlinjer för den planeringsperiod som inleds år 2003 och redovisa insatser som skall leda till en långsiktigt hållbar energiförsörjning. Vidare skall en fördjupad analys göras av de resultat som nåtts inom ramen för det långsiktiga energipolitiska programmet, och utredningen skall då särskilt granska i vilken utsträckning omvärldsförändringar har påverkat förutsättningarna för genomförandet av programmet. Uppdraget (särskild utredare: direktör Peter Nygårds) skall vara avslutat senast den 1 juni 2003.

Utskottets ställningstagande

Den statliga styrningen har under 1990-talet byggts upp kring mål- och resultatstyrning. Denna styrmodell bygger på att riksdagen och regeringen skall formulera övergripande mål för olika verksamhetsområden, ställa preciserade krav på resultat och genom återsrapporteringar kontrollera att målen uppfylls. Därvid vill utskottet framhålla att den mål- och resultatredovisning som rege-

ringen lämnar i budgetpropositionen är av väsentlig betydelse för riksdagens styrningsmöjligheter. I syfte att förbättra och vidareutveckla den resultatredovisning och resultatbedömning som lämnas i budgetpropositionen har utskottet och regeringen under de senaste åren fört en konstruktiv dialog. Denna dialog har medfört att ett mer sakligt underlag för de energipolitiska avgörandena vuxit fram, och utskottet har under senare år framfört flera positiva synpunkter på regeringens resultatredovisning på energiområdet.

När det gäller den resultatredovisning och resultatbedömning som regeringen avlämnar i årets budgetproposition vill utskottet inledningsvis framhålla att regeringens redogörelse på det övergripande planet uppfyller de krav på överskådlighet och saklighet som riksdagen efterfrågar. Som tidigare framgått är den resultatinformation som regeringen lämnar i budgetpropositionen koncentrerad till de tre verksamhetsområdena Elmarknadspolitik, Övrig energimarknadspolitik och Politik för ett uthålligt energisystem. Det sagda innebär dock inte att något i sak ändras beträffande de synpunkter utskottet framförde i samband med behandlingen av föregående års budgetproposition. Utskottet uttalade då bl.a. att arbetet med att utveckla resultatindikatorer bör fortsätta samtidigt som behovet av ökad konkretion och specifika, uppföljningsbara mål för det långsiktiga omställningsprogrammet betonades. När det gäller att utveckla resultatindikatorer för energiområdet har utskottet med gillande noterat det arbete som Energimyndigheten på regeringens uppdrag genomfört. Utskottet kan konstatera att de av Energimyndigheten framtagna indikatorerna på ett bra sätt återspeglar flera av de energipolitiska mål som riksdagen fastställt. Samtidigt vill utskottet framhålla vikten av att indikatorerna kommer till operativ användning i regeringens framtida redovisningar och bedömningar.

När det gäller verksamhetsområdena Elmarknadspolitik och Övrig energimarknadspolitik utgår utskottet från att de synpunkter – utan att de här upprepas – som framfördes i samband med föregående års bedömning av regeringens resultatredovisning beaktas i det fortsatta arbetet.

Även beträffande verksamhetsområdet Politik för ett uthålligt energisystem hänvisar utskottet till vad som anfördes vid föregående års behandling och förutsätter att då framförda synpunkter iakttas av regeringen. Vidare utgår utskottet från att de synpunkter utskottet framfört även beaktas inom ramen för den utredning regeringen tillsatt i syfte att se över det långsiktiga energipolitiska programmet.

Utskottet noterar avslutningsvis att Riksrevisionsverket i revisionsberättelsen inte har avgivit någon invändning mot Statens energimyndighet eller Svenska kraftnät. Därtill välkomnar utskottet att Energimyndigheten förbättrat sitt betyg i den ekonomiadministrativa värderingen som Ekonomistyrningsverket presenterade i maj 2002.

Riktlinjer för energipolitiken

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden med krav på en förändrad energipolitik. Utskottet står fast vid tidigare uttalanden om energipolitikens inriktning. *Jämför reservationerna 1 (m, fp), 2 (kd) och 3 (mp).*

Riksdagen bör även avslå motionsyrkanden som rör stängningen av Barsebäck 2. Riksdagen bör invänta att regeringen våren 2003 framlägger underlag för en förnyad prövning. *Jämför reservationerna 4 (m, fp, kd) och 5 (mp).*

Propositionen

Energipolitiken är inriktad på att skapa förutsättningar för effektiva energimarknader, en god försörjningstrygghet och en långtgående hänsyn till miljö, hälsa och klimat. Detta görs huvudsakligen genom insatser inom de tre verksamhetsområdena Elmarknadspolitik, Övrig energimarknadspolitik och Politik för ett uthålligt energisystem.

Den 30 november 1999 stängdes den första kärnkraftsreaktorn i Barsebäck. Den andra reaktorn skulle enligt 1997 års beslut ställas av före den 1 juli 2001. Ett villkor för stängningen är dock att bortfallet av elproduktion kan kompenseras genom tillförsel av ny elproduktion och minskad elanvändning. Hösten 2000 redovisade regeringen i en skrivelse (skr. 2000/01:15) sin bedömning att riksdagens villkor inte var uppfyllda för en stängning av den andra reaktorn i Barsebäck före den 1 juli 2001. Regeringen bedömde emellertid att en stängning kan genomföras efter det att erforderliga åtgärder fått genomslag senast före utgången av år 2003. Riksdagen instämde – på näringsutskottets förslag (bet. 2000/01:NU3 s. 29) – i regeringens ställningstagande. Hösten 2001 redovisade regeringen ånyo i en skrivelse (skr. 2001/02:22) sin bedömning. Den förnyade prövning som regeringen genomförde år 2001 visade att förutsättningarna inte hade förändrats sedan året innan. Riksdagen delade denna bedömning (bet. 2001/02:NU3 s. 31). För närvarande genomförs en förnyad prövning av om villkoren för en stängning av Barsebäck 2 är uppfyllda. Regeringen avser att återkomma till riksdagen under våren 2003 med en bedömning om villkoren är uppfyllda.

I juni 2002 beslutade regeringen, i enlighet med vad som presenterades i propositionen om samverkan för en trygg, effektiv och miljövänlig energiförsörjning (prop. 2001/02:143), om en förhandlingsman (generaldirektör Bo Bylund) med uppdraget att för statens del genomföra överläggningar med industrin i syfte att förbereda en överenskommelse om en långsiktigt hållbar politik för den fortsatta kärnkraftsavvecklingen och omställningen av energisystemet.

Vid utgången av år 2002 upphör de kortsiktiga åtgärder som vidtagits för att kompensera bortfallet från kärnkraftsreaktorerna i Barsebäck. För den

fortsatta omställningen av energisystemet har riksdagen fattat beslut (bet. 2001/02:NU17) om en ny och mer långsiktig inriktning för såväl främjande av förnybar elproduktion som en effektivare energianvändning. Dessa åtgärder skall ersätta motsvarande åtgärder i 1997 års energipolitiska program. Syftet är, sägs det i budgetpropositionen, att öka ambitionsnivån samtidigt som teknikutveckling stimuleras och kostnaderna hålls nere.

Motionerna

I Moderata samlingspartiets motion 2002/03:N227 anför att det övergripande målet för energipolitiken bör vara en säker och konkurrenskraftig el- och energiförsörjning. Energipolitiken måste även anpassas till den avreglerade marknadens villkor. Statens roll bör enligt motionärerna därför inskränkas till att fastställa de spelregler som skall gälla på marknaden i allmänhet och i synnerhet vad gäller miljö, säkerhet och beredskap. Förutom att fastställa villkoren för marknadens aktörer skall staten inte försöka styra över vilken teknik eller vilka produktionssätt som skall utvecklas. Det statliga engagemanget och stödet bör begränsas till att omfatta grundläggande energiforskning samt utveckling och tillämpning av ny teknik. Negativa ingrepp i energimarknadens funktionssätt, i form av särskilda produktionsskatter och subventioner, bör tas bort. Vidare framhålls att det beslut riksdagen fattat om en förtida avveckling av kärnkraften måste rivas upp, då det leder till allvarliga negativa konsekvenser för samhällsekonomin, miljön och jobben.

Att målet för energipolitiken skall vara att främja en säker och konkurrenskraftig el- och energiförsörjning framhålls även i Moderata samlingspartiets motion 2002/03:N301. Därutöver skall all energiproduktion klara högt uppställda miljö- och säkerhetskrav, anför det i motionen. Genom att tillämpa generella miljö- och säkerhetskrav för energiproduktionen behövs inte den detaljreglering som kännetecknar den nu förda politiken. För att energimarknaderna skall kunna fungera behövs konkurrens och konkurrensen skall vara så fri som möjligt för att bästa resultat skall kunna nås. Motionärerna förordar därför ett tillkännagivande om att detaljstyrning, särskatter och subventioner inom energipolitiken skall avskaffas och ersättas av generella och högt ställda miljö- och säkerhetskrav för all energiproduktion. I motionen framhålls även att energipolitiken måste inriktas på att skapa förutsättningar för en ökad elproduktion i syfte att möta den ökande elanvändningen. Energipolitiken måste därför utformas så att det blir intressant att investera i en utökad elproduktion, det gäller inte minst utformningen av energiskattesystemet.

Vidare riktas kritik mot avvecklingen av kärnkraften och yrkas på att beslutet om en förtida avveckling av kärnkraften skall rivas upp. I motionen redogörs för de negativa effekter en avveckling har för såväl sysselsättningen som miljön. Därtill anför att det är ett rimligt krav att regeringen för riksdagen skall redovisa konsekvenserna i form av samhällsekonomiska effekter, såsom effekter på sysselsättningen och miljön, av en fortsatt förtida avveckling av kärnkraften innan ytterligare elproduktion tas ur drift genom politiska

beslut. Motionärerna pläderar även för att Vattenfall AB skall børsintroduceras och privatiseras. Skälet är att Vattenfall bör ges möjlighet att konkurrera på likvärdiga villkor med andra företag på den alltmer internationellt integrerade energimarknaden. På en avreglerad energimarknad är en statlig aktör som Vattenfall bakbunden, inte minst finansiellt, sägs det i motionen.

Att en avveckling av kärnkraften, vilken svarar för cirka hälften av Sveriges totala elproduktion, ytterligare ökar sårbarheten i det svenska samhället sägs i motion 2002/03:Fö259 (m). En avveckling leder bl.a. till nedläggningar inom den elintensiva industrin, vilken i huvudsak är lokaliserad i avfolkningsbygder. Den förda politiken får även effekter på försörjningstryggheten i Syd- och Mellansverige, leder till att importbehovet av elenergi ökar och har negativa effekter på miljön.

I motion 2002/03:MJ420 (m) anförs att den fortsatta kärnkraftsavvecklingen bör stoppas av miljöskäl. Motionärerna menar att den av regeringen förda energipolitiken har lett till kraftigt ökade koldioxidutsläpp. Regeringen har medvetet bidragit till att risken för allvarliga klimatstörningar ökar i och med avvecklingen av Barsebäck 1, sägs det i motionen. Elproduktionen från denna reaktor har nu ersatts med import av kolkraftsbaserad el från bl.a. Danmark, vilket ökat utsläppen av kväveoxider och svaveloxid i närområdet.

I motion 2002/03:N262 (m) framhålls att stängningen av Barsebäck 1 har inneburit en försvagning av hela den svenska elförsörjning och att stängningen utgör ett särskilt hot mot Sydsverige. Den förda politiken leder till ett beroende av utländsk kolkraft och en risk för framtida effektbrist, sägs det. Elförsörjningen i Sydsverige är särskilt ansträngd som en följd av stängningen av Barsebäck 1. Enligt motionärerna är det enda som varaktigt kan förbättra situationen i Sydsverige en fortsatt drift av kärnkraftverket i Barsebäck. Sverige måste bygga upp en trygg energiförsörjning, där stommen i elförsörjningen skall utgöras av kärnkraften och vattenkraften, sägs det i motionen. Den energipolitiska uppgörelsen som träffades år 1997 bör därför rivas upp. Barsebäck 1 bör återstartas och Barsebäck 2 skall förbli i drift.

Folkpartiet understryker i motion 2002/03:N264 att den politiska styrningen av energiproduktionen måste förändras. Det är, anser motionärerna, inte politiska beslut som skall avgöra valet av produktionsform utan energipolitiken främjas bäst genom en fri produktion. Statsmakternas uppgift skall begränsas dels till att fastställa krav beträffande hälsa, säkerhet och miljö samt att tillse att dessa krav följs, dels till att främja forskning och utveckling. Däremot skall statsmakterna inte förbjuda någon specifik produktionsteknik om den uppfyller ställda miljö- och säkerhetskrav. Inom de ramar som fastställs skall konsumentstyrning och marknadsekonomi råda. Det innebär att alla typer av produktionsanläggningar, förutsatt att de uppfyller generellt ställda krav på hälsa, miljö och säkerhet, skall tillåtas.

I motionen anförs även att kärnkraften bör utnyttjas under hela den tekniska och ekonomiska livslängd som är möjlig. Motionärerna understryker att de inte delar regeringens bedömning beträffande kärnkraftens avveckling. Då det saknas realistiska alternativ till kärnkraften, motsätter de sig en förtida

avveckling av denna. Avvecklingen av kärnkraften innebär, sägs det, en enorm kapitalförstöring som på sikt kommer att innebära välfärdsförluster för samhället. De negativa effekter en avveckling har för miljön och för företagens utvecklingsmöjligheter framhålls i motionen. Vidare anförts att Barsebäck 1 åter bör tas i drift så snart det är möjligt. Motionärerna vill inte heller, med hänvisning till det växande hotet från utsläpp av växthusgaser, utesluta en framtida utbyggnad av kärnkraften. En sådan utbyggnad skulle givetvis ske under förutsättning att de stränga krav på hälsa, säkerhet och miljö som uppställs är uppfyllda, sägs det i motionen.

Sverige har alltsedan avställningen av Barsebäcks första reaktor haft en ansträngd effektbalans under vinterhalvåret, sägs det i motion 2002/03:242 (fp). Utbyggnaden av produktionskapaciteten går långsammare än förbrukningen, sägs det. Detta medför att Sveriges importberoende av elektricitet successivt kommer att öka under de närmaste åren. En stängning av Barsebäcks andra reaktor under år 2003 kan få till följd att elmarknaden inte kan balansera tillgång och efterfrågan vid en s.k. tioårsvinter. Därför, menar motionärerna, borde planerna på en avställning av Barsebäcks andra reaktor avlysas samtidigt som Barsebäcks första reaktor åter tas i drift.

I Kristdemokraternas motion 2002/03:N390 anförts att Sveriges energiförsörjning skall tryggas genom en långsiktig och medveten energipolitik med fasta spelregler, där inhemska förnybara energikällor utgör en växande bas. Målet, sägs det, är ett ekologiskt uthålligt energisystem utan drastiska prisförändringar, elbrist eller andra betydande påfrestningar på välfärd och sysselsättning. För att nå dit måste såväl energikutvecklingen som energiskattesystemet präglas av en långsiktighet och uthållighet. Motionärerna menar att det krävs att ett nytt energiskattesystem utformas. Det nya energiskattesystemet måste utformas så att miljöbelastningen minimeras samtidigt som det säkerställer tillgången på energi – framställd under trygga och säkra förhållanden – till facila priser. Vidare krävs att omfattande insatser görs på områdena energiforskning och energiteknisk utveckling.

Kärnkraften bör på sikt avvecklas enligt motionärerna. Avvecklingen skall dock ske i en takt som medger att den förlorande elproduktionen kan ersättas med energieffektivisering och ny el från förnybara energislag. Det omställningsprogram som 1997 års energipolitiska beslut innefattade har ännu inte lett till sådana resultat, konstateras det. Vidare framhålls att, inför prövningen av villkoren inför stängningen av Barsebäcks andra reaktor, det beslutsunderlag som föreläggs riksdagen måste omfatta en ekonomisk redovisning, en miljökonsekvensanalys och en samhällsekonomisk analys. Detta, menar motionärerna, måste riksdagen kräva av regeringen. Därtill bör regeringen vidta erforderliga åtgärder för att tillse att inte elbrist uppstår, sägs det i motionen.

I motion 2002/03:N271 (kd, m) framhålls att bl.a. risken för elbrist motsäger en stängning av Barsebäcks andra reaktor. Vidare anförts att Svenska kraftnät i en nyligen publicerad rapport har påvisat att villkoren för en stängning av Barsebäck 2 inte är uppfyllda när det gäller effektbalansen. Den energiomställning som 1997 års energipolitiska beslut omfattade har inte heller

lett till förväntade effekter, sägs det i motionen. Sverige borde i stället ta intryck av att flera länder har planer på att bygga ut kärnkraften, däribland Förenta staterna och Finland.

Energiförsörjningen och en övergång till förnybara energikällor är enligt vad som anförs i motion 2002/03:U324 (mp) en viktig fråga då Europeiska unionens enskilda medlemsländer måste minska beroendet av fossila bränslen och kärnkraft. Användningen av fossila bränslen måste minskas på grund av deras klimatpåverkan och kärnkraften på grund av de risker den medför, från brytning till slutförvaring. Kärnkraftsanläggningar och transporter av kärnavfall utgör även potentiella mål för sabotage och terrordåd. De olika stöd som Europeiska unionen i dag ger till både kärnkraft och fossileldning måste enligt motionärerna upphöra. Det är, sägs det i motionen, inte förenligt att göra politiska deklarationer om hållbar utveckling och ge stöd till förnybara energikällor samtidigt som stöd ges till kärnkraft och fossileldning.

I Miljöpartiets motion 2002/03:Fi275 betonas – dock utan något särskilt yrkande – vikten av en hållbar utveckling inom energipolitiken. Energieffektivisering och energibesparande åtgärder framhålls i motionen som centrala. Vidare anförs att det är centralt att energibeskattningen och andra energirelaterade regelsystem premierar hållbarhet. Även införandet av marknadsregler som internaliserar olika energisystems externa kostnader som miljö- och riskkostnader förespråkas av motionärerna.

Vissa kompletterande uppgifter

Riksdagen behandlade riktlinjer för energipolitiken senast våren 2002 med anledning av propositionen om samverkan för en trygg, effektiv och miljövänlig energiförsörjning (prop. 2001/02:143). Riksdagen godkände, på utskottets förslag (bet. 2001/02:NU17), de förslag till riktlinjer som regeringen framlade i nämnda proposition. I reservationer – (m, fp; kd; mp) – framförde företrädare för dessa partier sin syn på energipolitikens inriktning.

Beträffande frågan om en privatisering av Vattenfall AB kan erinras om att utskottet hösten 2001 (bet. 2001/02:NU3) avstyrkte en motion vari pläderades för att Vattenfall AB skall privatiseras och börsintroduceras. Utskottet betonade i detta sammanhang att Vattenfall är en viktig nationell resurs på energiområdet – inte minst beträffande omställningen av energisystemet – och har en ekonomisk styrka som är av stort värde, bl.a. för den svenska industrin som får tillgång till el till rimliga priser. Dessa skäl, menade utskottet, talade för att Vattenfall skall förbli i statlig ägo och vara ett verktyg i energiomställningen. I en reservation (m, fp) yrkades på bifall till motionen. Även i en annan reservation (kd) framhölls att Vattenfall AB, helt eller delvis, bör privatiseras.

Frågan om en stängning av Barsebäck 2 behandlades av riksdagen senast hösten 2001. Som tidigare nämnts instämde riksdagen i regeringens bedömning att förutsättningarna för en stängning inte var uppfyllda. Näringsutskottet (bet. 2001/02:NU3) menade i likhet med regeringen att Barsebäck 2 skall stängas men först när riksdagens villkor är uppfyllda. Vidare sade utskottet

sig dela regeringens bedömning att villkoren blir tillgodosedda senast före utgången av år 2003. I en reservation (m, kd, fp) framhölls att riksdagens beslut om att stänga den första reaktorn i Barsebäcksverket togs utan att de ekonomiska effekterna var kända och i total avsaknad av både miljökonsekvensanalyser och samhällsekonomiska analyser. Detta har inneburit att svensk elförsörjning, miljö, ekonomi och svenskt industriklimate försämrats. Enligt reservanterna måste därför beslutet om den förtida avvecklingen av kärnkraften upphävas. Företrädarna för Vänsterpartiet, Centerpartiet och Miljöpartiet hävdade i sina respektive reservationer att Barsebäck 2 kunde stängas under år 2002, men angav olika tidpunkter under detta år när stängningen skulle ske.

I regleringsbrevet för år 2002 gav regeringen Svenska kraftnät i uppdrag att redovisa sin bedömning av om de villkor som riksdagen ställt upp avseende effekthalansen kan anses vara uppfyllda vid en eventuell stängning av den andra reaktorn i Barsebäck under år 2003.

Svenska kraftnät överlämnade sin rapport om inverkan på effekthalansen av en eventuell stängning av Barsebäck 2 under år 2003 till regeringen i oktober 2002. I rapporten påpekas att en stängning av Barsebäck 2 under år 2003 skulle innebära att produktionsförmågan minskar med blockets effekt på 600 MW. Effekthalansen skulle därmed försvagas ytterligare. Svenska kraftnät har, genom utförda och beslutade åtgärder, kompenserat kapaciteten i stamnätet för en stängning av Barsebäcks båda block. Det innebär att stamnätet kommer att kunna överföra tillräckligt mycket el för att försörja Sydsverige i en ansträngd situation med hård kyla. Problemet, anför det, är om det finns tillräckligt med el att överföra, dvs. om summan av landets egen produktion och import räcker för att tillgodose efterfrågan när det blir som kallast under vintern. Blir temperaturförhållandena sådana som statistiskt sett inträffar vart tionde år kommer elmarknaden nätt och jämt att kunna skapa balans mellan tillgång och efterfrågan även om all kärnkraft producerar för fullt, de centralt upphandlade effektreserverna utnyttjas maximalt och grannländerna bidrar med 1 800 MW. Konsekvensen av att stänga Barsebäck 2 under år 2003 kan bli att elmarknaden inte klarar att balansera tillgång och efterfrågan om vintern blir en s.k. tioårsvinter. En vinter med normala temperaturer bör kunna klaras förutsatt att elmarknaden i övrigt utvecklas enligt föreliggande prognoser, sägs det. Vidare påpekas att det även kan uppstå lägre temperaturer än under en tioårsvinter.

Inför den förnyade prövningen av om kärnkraftsreaktorn i Barsebäck 2 kan stängas har ÅF-Energikonsult AB och J&W Energi och Miljö (AB Jacobson & Widmark har fr.o.m. 8 november 2002 bytt namn till WSP Sweden AB) fått i uppdrag av Näringsdepartementet att ta fram underlag. Den 1 november 2002 överlämnades två konsultrapporter till Näringsdepartementet. De bägge rapporterna skall nu remissbehandlas. Nedan följer en kort sammanfattning av respektive rapport.

ÅF-Energikonsult AB konstaterar i rapporten *Barsebäck 2 – Underlag för prövning om stängning* att åtgärderna inom det kortsiktiga energipolitiska

programmet sammantaget bedöms ha bidragit till att dämpa elanvändningsökningen med 1,4 TWh samt ökat elproduktionen från förnybara energikällor med 1,6 TWh vilket sammantaget ger 3 TWh. (Bedömningen av minskad elanvändning och tillkommande elproduktion baseras på uppgifter som lämnats i bidragsansökningarna, exklusive uppskattningar av 2002 års bidrag som ej är beslutade för utbyggnad av fjärrvärmenätet.) I rapporten anförs dock att trots att målet om att ersätta 3 TWh el teoretiskt uppnås, innebär det inte att villkoren för en stängning av Barsebäck 2 är uppfyllda. Målet sattes utgående från de förhållanden som gällde år 1997 och kan i dag inte anses vara relevanta för prövningen på grund av de förändringar som skett i övrigt på elmarknaden, sägs det i rapporten. Den viktigaste förändringen är att effektbalansen försämrats både i Sverige och i Norden som helhet. I dag är det tydligt att det är bristen på effekt, inte energi, som är den avgörande energipolitiska frågan inför prövningen av stängningen av Barsebäck 2, sägs det. Vid en stängning av Barsebäck 2 förvärras effektbalansen kraftigt. En normalvinter kan fortfarande klaras, men vid en s.k. tioårsvinter fattas minst 500 MW. Det innebär att konsekvenserna av en stängning enligt rapportörernas bedömning blir påtagligt negativa för effektbalansen. Vidare anförs att en försämrad effektbalans i sin tur har en påverkan på prisbildningen och ger en ökad risk för avbrott i elleveranserna.

Beträffande elpriset görs bedömningen att en stängning av Barsebäck 2 inte får påtagligt negativa effekter för det stora flertalet elkunder under ett normalår. Vid minskad tillgång på vattenkraft eller då effektmarginalerna krymper vid kalla vinterperioder uppstår dock situationer då en stängning har stor prispåverkan, sägs det. Återkommande ansträngda situationer kan även leda till att riskpremien på el ökar och att det därför kan etableras en högre elprisnivå än vad som hade varit fallet med bättre effektmarginaler i systemet. När det gäller industrins tillgång på el påpekas att en stängning av Barsebäck 2 har betydelse för industrins förtroende för elmarknaden och en säker elförsörjning till konkurrenskraftiga priser. Industrins farhågor om förhöjda elpriser och risk för avbrott i elleveranserna är negativt för samhället. Det kan leda till att investeringar och etableringar sker utomlands i stället för i Sverige och är därför inte till fördel för industriell utveckling i landet. Åtgärderna inom det energipolitiska programmet, om alla åtgärder genomförs enligt de ansökningar som beviljats, kompenserar i stor utsträckning för koldioxidutsläppen som följer av en stängning av Barsebäck 2. Det betonas emellertid att man av detta inte kan dra slutsatsen att stängningen av Barsebäck 2 inte får någon klimatpåverkan. Många förutsättningar har förändrats sedan målet för programmet sattes. Exempelvis har elanvändningen fortsatt att öka, trots åtgärderna inom programmet. I praktiken ersätts Barsebäck 2 med ökad import av dansk kolkondens men också med utökad kraftvärmeproduktion i befintliga anläggningar i Sverige. Den bedömning som görs är att koldioxidutsläppen totalt sett kommer att öka med 2 800 kiloton vid en stängning. Utsläppsökningarna sker främst utanför Sveriges gränser.

Den bedömning som görs i rapporten *Underlag för prövning av stängningen av den andra kärnkraftsreaktorn vid Barsebäck* från J&W Energi och Miljö är att det kvantitativa målet för det energipolitiska programmets åtgärder för minskad elanvändning och tillförsel av ny elproduktion om totalt 3 TWh per år kommer att nås före utgången av år 2003. Den analys av programmets måluppfyllelse som utförts visar att de sammantagna åtgärderna beräknas ge ett tillskott om 3,8 TWh per år vid utgången av 2003. De åtgärder för vilka ett sammantaget mål på 3 TWh fastställts, omfattande konvertering från elvärme samt investeringar i kraftvärme, vindkraft och vattenkraft, bedöms bidra med ca 2,1 TWh, medan åtgärderna inom effektivare energianvändning beräknas bidra med 0,5 TWh. Det övriga tillskottet består av resultat av insatser för utbyggnad av fjärrvärmesystem, som bedöms bidra med sammanlagt 0,8 TWh, samt resultat av åtgärder genomförda av Delegationen för energiförsörjning i Sydsverige, vilka bedöms bidra med 0,38 TWh. När det gäller stängningens effekter på elpriset är bedömningen att den generella elprisnivån inte i någon högre grad kommer att påverkas av en stängning av Barsebäck 2. Den främsta orsaken är att produktionen i Barsebäck 2 endast utgör en mycket liten del, ca 1 %, av omsättningen på den nordiska elmarknaden. Under ett torrår med mer ansträngda produktionsförhållanden kommer elpriset på marknaden att öka men påverkan av en stängning av Barsebäck 2 bedöms även i detta fall vara låg. När det gäller påverkan på tillgång på el för industrin sägs det att en stängning av Barsebäck 2 bedöms innebära en liten påverkan på elpriset, motsvarande 0,5–2 % av elpriset för industrin, förutsatt att kostnaden fördelas lika på samtliga kundkategorier. Beroende på marknadsmekanismernas funktion i övrigt är det inte uppenbart att denna ökning av produktionskostnaden kommer att innebära att prisnivån för industrikunder höjs. I förhållande till de prisvariationer som förekommer på elmarknaden är den uppskattade möjliga prisökningen låg, anför det.

Beträffande effektbalansen konstateras att en stängning av Barsebäck 2 skulle innebära att effektbalansen blir ytterligare ansträngd om inte åtgärder vidtas. Det förslag till metod för effekthantering som presenterats av Svenska kraftnät bedöms ge de förutsättningar som krävs för att förhindra att risken för effektbrist stiger till en oacceptabel nivå vid en stängning av Barsebäck 2, förutsatt att det finns fysiska effektresurser att tillgå. Tillräckliga fysiska resurser, i form av för närvarande avställda kraftverk, effektanpassningar i industrin, bortkoppling av elpannor och värmepumpar vid högt effektbehov m.m., beräknas finnas i den omfattning som behövs för att kunna säkerställa effektbalansen även vid en stängning av Barsebäck 2. I rapporten konstateras att en stängning av Barsebäck 2 innebär att utsläppen återgår till den nivå som hade varit fallet om inte det energipolitiska programmets åtgärder hade genomförts. En stängning av Barsebäck 2 kan ur det här perspektivet beskrivas som nära neutral ur klimat- och miljösynpunkt, sägs det i rapporten. Det framhålls emellertid att en bredare bedömning av hur en stängning av Barsebäck 2 påverkar klimatet och miljön, som beaktar den elbehovsökning som skett sedan programmets inledning och med nuvarande utsläppsnivåer som

referens, visar att en stängning i praktiken kommer att leda till ökat behov av fossil kraft och därigenom till ökade utsläpp. På kort sikt bedöms elproduktionen öka främst i kolkondensanläggningar i Danmark, vilket leder till ökade utsläpp av koldioxid med ca 3 600 kiloton per år, vid en jämförelse med hela kraftproduktionen i Barsebäck 2.

Inom den Europeiska unionen är energi inget gemensamt politikområde och EG-fördraget har inte något specifikt avsnitt som behandlar energi. De gemensamma åtgärder som finns på energiområdet har framför allt utvecklats inom ramen för den inre marknaden och som en del av gemenskapens miljöpolitik. Med utgångspunkt i dessa rättsliga grunder har ett antal lagstiftningsförslag som syftar till ökad integration och gemensamma spelregler inom den europeiska energimarknaden processats och antagits inom gemenskapen. EG-kommissionen har i två vitböcker satt upp långsiktiga mål för EU:s energipolitik: Vitbok om energipolitik inom den europeiska unionen (KOM/1995/682) och Energi för framtiden: förnybara energikällor – vitbok för en gemenskapsstrategi och handlingsplan (KOM/1997/599). En grönbok om en europeisk strategi för trygg energiförsörjning (KOM/2000/769) har även lagts fram av kommissionen liksom en handlingsplan för ökad energieffektivitet (KOM/2000/247). År 1996 antogs ett direktiv (96/92/EG) om en inre marknad för el. Direktivet innehåller gemensamma regler för investeringar och handel med el. Ett direktiv (98/30/EG) om en inre marknad för naturgas antogs i maj 1998. I september 2001 togs beslut om ett direktiv (2001/77/EG) om främjande av el från förnybara energikällor på den inre marknaden för el. I direktivet anges det indikativa målet att elproduktionen från förnybara energikällor i gemenskapen som helhet skall uppgå till 22 % år 2010.

Vidare kan de gemensamma stödprogram för energi som inrättats inom EU nämnas. Det nuvarande ramprogrammet för energi löper under perioden 1998–2002 och har en ekonomisk planeringsram om 175 miljoner euro. Ramprogrammet omfattar sex olika program. Ett beslut väntas under hösten 2002 beträffande nästa programperiod. Enligt förslaget skall nästa programperiod, som löper åren 2003–2006, omfatta fyra olika delprogram. De föreslagna programmen är Save (rationell energianvändning och hantering av efterfrågan), Altener (nya och förnybara energikällor), Steer (energianvändningen i transportsektorn) och Coopener (främjande på internationell nivå av förnybara energikällor). Den föreslagna budgeten för perioden är 215 miljoner euro.

I syfte att stödja initiativ från energisektorns aktörer att utveckla energiinfrastrukturen ges, inom ramen för insatser för transeuropeiska nätverk, för projekt av gemensamt intresse dels investeringsstöd, dels stöd för förstudier. Nuvarande programperiod löper under perioden 2001–2006 och omfattar 155 miljoner euro.

Inom ramen för Tacisprogrammet, dvs. EU:s stödprogram till Ryssland och övriga länder i OSS samt Mongoliet, kan stöd ges för att öka kärnsäkerheten. För den nuvarande programperioden, som löper under åren 2000–2006, är den totala budgeten för Tacis 3 138 miljoner euro. EG-kommissionen har

sedan år 1994 även rätt att inom ramen för Euratom bevilja lån till projekt som ökar säkerheten och effektiviteten i kärnkraftverk i drift eller under konstruktion i tio preciserade central- och östeuropeiska länder. Däremot kan nya kärnkraftverk eller andra kärntekniska anläggningar inte finansieras av Euratom. Syftet är att åtgärda säkerhetsrisker i de befintliga kärnkraftverken.

Därtill finns medel inom ramen för EU:s sjätte ramprogram för forskning och utveckling, som bl.a. rör behandling och lagring av kärnavfall.

I sammanhanget kan även erinras om att EG-kommissionen i november 2002 beslutade att lägga fram ett åtgärds paket av olika förslag på det kärntekniska området. Förslagen rör säkerheten vid kärntekniska anläggningar, hanteringen av radioaktivt avfall samt handeln med kärnbränsle med Ryssland. Inom ramen för detta åtgärds paket finns två utkast till direktivförslag, ett om säkerhetsnormer för kärntekniska anläggningar och ett om hanteringen av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall.

Utskottets ställningstagande

Inledning

Utskottet behandlar först frågan om energipolitikens inriktning och därefter separat frågan om stängningen av Barsebäck 2.

Energipolitikens inriktning

I juni 2002 godkände riksdagen riktlinjerna för energipolitiken. I sitt ställningstagande framhöll utskottet att den överenskommelse som träffats mellan företrädare för Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Centerpartiet och som realiserades genom den då aktuella propositionen innebar ytterligare steg framåt i arbetet för en trygg, effektiv och miljövänlig energiförsörjning samtidigt som det var en bekräftelse på att de energipolitiska riktlinjerna från 1997 års uppgörelse låg fast. Utskottet har på denna punkt inte ändrat uppfattning.

Som riksdagen vid nämnda tillfälle slog fast och som även redogörs för i budgetpropositionen är den svenska energipolitikens mål att på kort och på lång sikt trygga tillgången på el och annan energi på villkor som är konkurrenskraftiga med dem som gäller i omvärlden i övrigt. Energipolitiken skall skapa villkoren för en effektiv och hållbar energianvändning och en kostnadseffektiv svensk energiförsörjning med låg negativ påverkan på hälsa, miljö och klimat samt underlätta omställningen till ett ekologiskt samhälle. Vidare skall energipolitiken bidra till att skapa stabila förutsättningar för ett konkurrenskraftigt näringsliv och en förnyelse och utveckling av den svenska industrin. Sveriges elförsörjning skall tryggas genom ett energisystem som baseras på varaktiga, helst inhemska och förnybara, energikällor samt en effektiv energianvändning. Kärnkraften skall ersättas med effektivisering av elanvändningen, konvertering till förnybara energislag samt miljömässigt acceptabel elproduktionsteknik. I ökande utsträckning skall energiförsörjningen

baseras på förnybara energikällor samtidigt som användningen av fossila bränslen skall hållas på en låg nivå.

Som en del i arbetet med att öka andelen förnybar energi antog riksdagen målet att användningen av el från förnybara energikällor skall öka med 10 TWh till år 2010. För att stimulera elproduktion från förnybara energikällor skall ett system för handel med elcertifikat införas. I riktlinjerna för 2002 års energipolitiska beslut ingår även att regeringen skall undersöka om avtal kan träffas mellan staten och kraftindustrin, liknande det som gjorts i Tyskland, för att söka nå en långsiktig överenskommelse för den fortsatta kärnkrafts-utvecklingen och omställningen av energisystemet.

De mot dem av riksdagen fastställda riktlinjerna stående motionsyrkandena bör enligt utskottets mening inte vinna riksdagens bifall. Den inriktning av energipolitiken som redogörs för i budgetpropositionen ligger enligt utskottets uppfattning helt i linje med det energipolitiska beslut riksdagen fattade våren 2002.

Utskottet övergår därmed till att närmare kommentera några i detta avsnitt aktuella motionsyrkanden.

När det gäller frågan om en börsintroduktion och privatisering av Vattenfall AB som tas upp i motion 2002/03:N301 (m) konstaterar utskottet att detta är en återkommande fråga som riksdagen vid flera tidigare tillfällen avslagit. Därvid hänvisas till vad utskottet vid tidigare behandlingar anfört i sak.

Beträffande vad i nyssnämnda motion anförs om att energipolitiken bör utformas så att det blir intressant att investera i utökad elproduktion är det utskottets uppfattning att det kommande elcertifikatssystemet kommer att bidra till detta. Även förändrade regler för kraftvärmebeskattningen kommer, när de genomförs, att bidra till detta.

Med anledning av vad som anförs i motion 2002/03:U324 (mp) om kärnkraften och risken för terrorism vill utskottet erinra om den utredning (dir. 2002:33) som tillkallats med uppgift att analysera förutsättningarna för kärnsäkerhet och strålskyddet vid de svenska kärnkraftverken, vari bl.a. risken för terroristhandlingar skall analyseras. Vidare delar utskottet motionärernas uppfattning att energiförsörjningen och övergången till förnybara energikällor är en viktig fråga för EU:s medlemsländer och att beroendet av kärnkraft och fossila bränslen måste minska. Utskottet ser däremot inget skäl för ett riksdagsuttalande i enlighet med vad som begärs i motionen.

Med hänvisning till det ovan anförda avstyrker utskottet samtliga här aktuella motioner i berörda delar.

Stängningen av Barsebäck 2

Tillkännagivanden om att Barsebäcks andra reaktor inte skall tas ur drift har begärts i ett antal motioner. Därtill har framförts synpunkter på de krav som riksdagen bör ställa på regeringens redovisning inför den kommande prövningen av en stängning av Barsebäck 2. Med anledning av dessa motionsyrkanden vill utskottet anföra följande.

Enligt de riktlinjer för energipolitiken som riksdagen fastställt skall kärnkraften ersättas med effektivisering av elanvändningen, konvertering till förnybara energislag samt miljömässigt acceptabel elproduktionsteknik. Det beslut som riksdagen fattade år 1997 innebar att Barsebäckverket skall tas ur drift. I enlighet med detta beslut stängdes Barsebäcks första reaktor i november 1999. Stängningen av Barsebäcks andra reaktor är enligt beslutet villkorad såtillvida att bortfallet av elproduktion skall kompenseras genom tillförsel av ny elproduktion och minskad användning av el. För att nå dit har en rad olika insatser gjorts inom ramen för det energipolitiska programmet. Enligt beslutet får inte heller en stängning medföra negativa effekter i fråga om elpriset, tillgången på el för industrin, effektbalansen eller miljön och klimatet. Vidare innefattade beslutet att det är riksdagen som skall pröva om nämnda villkor är tillgodosedda inför ett beslut att stänga Barsebäcks andra reaktor.

Riksdagen har vid två tidigare tillfällen prövat frågan om en stängning av Barsebäck 2, utan att ett riksdagsmajoritet funnit att villkoren för en stängning varit uppfyllda.

För närvarande pågår arbetet med att ta fram och analysera underlaget för en ny prövning. I detta arbete utgör de tidigare nämnda konsultrapporterna liksom den rapport Svenska kraftnät överlämnat till regeringen viktiga delar av beslutsunderlaget. Utskottet finner inget skäl för riksdagen att föregripa den nu pågående beredningsprocessen utan menar att riksdagen bör invänta att regeringen våren 2003 till riksdagen framlägger underlag för en förnyad prövning av Barsebäck 2.

Utskottet vill även beröra frågan om att EG-kommissionen har riktat kritik mot Sverige beträffande miljökonsekvensbeskrivningar som bl.a. rör avvecklingen av kärnkraftsreaktorer. Denna fråga gäller införlivandet av ett EG-direktiv i den svenska lagstiftningen. Enligt de uppgifter utskottet inhämtat pågår nu ett arbete med att förtydliga det svenska regelverket i enlighet med det gällande direktivet.

Med det ovan sagda avstyrker utskottet de aktuella motionsyrkandena.

Anslag m.m. inom utgiftsområde 21 Energi

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör godkänna de av utskottet föreslagna anslagen för budgetåret 2003 inom utgiftsområde 21 Energi samt övriga här aktuella förslag till riksdagsbeslut som regeringen framlagt under detta utgiftsområde och avslå samtliga mot detta stående motionsyrkanden.

Riksdagen bör även, med bifall till ett motionsyrkande, i ett uttalande begära att regeringen återkommer i 2003 års vårproposition beträffande de beräknade anslagsnivåerna år 2004 för vissa anslag inom utgiftsområdet.

Inledning

Regeringens förslag i budgetpropositionen till anslag för utgiftsområde 21 redovisas i bilaga 2 tillsammans med övriga partiers förslag. Under utgiftsområdet tas totalt tretton anslag upp, varav två av anslagen utgörs av förslag från Folkpartiet respektive Kristdemokraterna. En närmare redogörelse för de olika anslagen följer under respektive anslagsrubrik. Regeringens förslag till utgiftsram för budgetåret 2003 uppgår till ca 1 687 miljoner kronor. De övriga partiernas förslag till utgiftsramar fördelar sig på följande sätt. Vänsterpartiet och Miljöpartiet har inte lagt fram några budgetförslag som avviker från regeringsförslaget. Den utgiftsram som Centerpartiet föreslagit för utgiftsområdet avviker inte heller den från vad regeringen föreslagit. Övriga partiers förslag innebär en lägre ram än regeringsförslaget, nämligen ca 318 miljoner kronor lägre (m), 1 058 miljoner kronor lägre (fp) och 135 miljoner kronor lägre (kd).

Enligt regeringens förslag kompletteras anslagen (35:3) Teknikupphandling och marknadsintroduktion, (35:4) Stöd för marknadsintroduktion av vindkraft, (35:5) Energiforskning, (35:6) Energiteknikstöd, (35:7) Introduktion av ny energiteknik och (35:8) Energipolitiskt motiverade internationella klimatsatser med bemyndiganden för regeringen att ingå ekonomiska förpliktelser, vilka leder till utgifter under kommande år.

I budgetpropositionen anges (s. 23) att anslagssparandet inom utgiftsområde 21 Energi uppgick till ca 2,5 miljarder kronor vid utgången av år 2001, vilket är en ökning med ca 0,2 miljarder kronor jämfört med utgången av år 2000. Vidare sägs att ungefär hälften av detta anslagssparande är uppbundet genom fattade beslut om stöd som ännu inte betalats ut. En viss del av anslagssparandet förklaras även av de utgiftsbegränsningar som fanns för många anslag inom energiområdet under åren 1999 och 2000. Anslagssparandet inom vissa anslag beror även på att olika omvärldsfaktorer, exempelvis elpriserna och kostnaderna för åtgärderna, gjort stöden mindre efterfrågade än beräknat.

I det följande redovisas regeringens förslag till olika anslag inom utgiftsområdet och motsvarande förslag i aktuella motioner.

Statens energimyndighet: Förvaltningskostnader (35:1)

Propositionen

Regeringens förslag till anslag för år 2003 är 140,2 miljoner kronor.

Anslaget är avsett att finansiera Energimyndighetens förvaltningskostnader. I dessa kostnader ingår även nätmyndighetens verksamhet. Energimyndigheten finansierar sina kostnader för uppföljning och utvärdering av de energipolitiska programmen genom s.k. programanknutna kostnader som belastar anslagen för de olika åtgärderna inom det energipolitiska programmet. Prognosen för dessa programanslutna kostnader uppgår till 77 miljoner kronor för år 2002.

Det är regeringens bedömning att Energimyndigheten har förvaltat sin verksamhet på ett kostnadseffektivt sätt. Regeringen föreslår att Energimyndighetens förvaltningsanslag ökas med 10 miljoner kronor med anledning av de nya uppgifter myndigheten tilldelas i form av den kommande introduktionen av elcertifikatssystemet, Energimyndighetens förstärkta samlade ansvar för elmarknaden och tillhandahållande av resurser till Konsumenternas Elrådgivningsbyrå samt utökade uppgifter på energieffektiviseringsområdet. Vidare gäller att regeringen i september 2002 har uppdragit åt Statskontoret att se över Energimyndighetens verksamhet och resursbehov. Regeringen avser att återkomma till riksdagen i budgetpropositionen för år 2004 i frågorna om Energimyndighetens verksamhet och resursbehov med anledning av regeringens uppdrag till Statskontoret samt riksdagens energipolitiska beslut i juni 2002.

Motionerna

I motion 2002/03:N357 (m) redogörs för att motionärerna förordar omfattande neddragningar av de anslag som är kopplade till omställningsprogrammet. Som en följd av dessa neddragningar kan Energimyndighetens administrativa kostnader minskas, sägs det i motionen. Förslaget i motionen är att Energimyndighetens förvaltningsanslag minskas med ca 7 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag.

I Folkpartiets ekonomisk-politiska motion 2002/03:Fi232 och i motion 2002/03:N264 (fp) föreslås en besparing på anslaget med 50 miljoner kronor. Skälet för denna besparing – vilket även gäller övriga anslag inom det energipolitiska omställningsprogrammet – är att partiet är emot de olika energiprogrammen och anser att Barsebäck 1 åter skall tas i drift. Vidare erinras om att Folkpartiet önskar att 50 miljoner kronor avsätts för energisäkerhet i Östeuropa.

Kristdemokraterna föreslår i motion 2002/03:N390 att Energimyndighetens förvaltningsanslag minskas med 5 miljoner kronor i jämförelse med regeringens förslag. Minskningen motiveras med det ekonomiskt allmänt osäkra läget som råder.

I motion 2002/03:N394 (c) anförs att regeringen i samband med vårpropositionen 2003 bör återkomma med en redovisning till riksdagen av den beräknade nivån på vissa anslag år 2004 som även innefattar de utgifter som följer av den energipolitiska överenskommelse som träffades av företrädare för regeringen, Centerpartiet och Vänsterpartiet våren 2002. Det påpekas i motionen att regeringen i budgetpropositionen meddelar sin avsikt att återkomma i frågan först i samband med budgetpropositionen för år 2004. Motionärerna menar att detta är otillfredsställande då det dels hämmar förutsättningarna för dem som överväger investeringar i anläggningar, dels hämmar forskning och utveckling.

Vissa kompletterande uppgifter

Med anledning av vad som anförs i motion 2002/03:N394 (c) kan nämnas att de i budgetpropositionen beräknade anslagen för år 2004 uppgår till ca 1 310 miljoner kronor. I denna summa ingår då inte nivån på de fem anslag som regeringen, som nämns, avser redovisa först i budgetpropositionen för år 2004. De anslag som berörs är följande: (35:1) Statens energimyndighet: Förvaltningskostnader, (35:2) Insatser för effektivare energianvändning, (35:3) Teknikupphandling och marknadsintroduktion, (35:4) Stöd till marknadsintroduktion av vindkraft och (35:11) Statlig prisgaranti elcertifikat.

Det kan dock noteras att regeringen av riksdagen begär bemyndigande att inom två av dessa anslag (35:3 och 35:4) få besluta om åtgärder som medför utgifter under perioden 2004–2007.

I 2002 års energipolitiska proposition (prop. 2001/02:143 s. 139) angavs att de energipolitiska åtgärder som partierna är överens om att genomföra innebär statliga utgifter om totalt ca 1 710 miljoner kronor under en sexårsperiod. Vidare anfördes att åtgärderna skall finansieras full ut. För teknikupphandling och marknadsintroduktion beräknades resursbehovet (s. 114) till 325 miljoner kronor under en femårsperiod med start den 1 januari 2003. När det gäller lokala och regionala initiativ samt information, utbildning, provning m.m. beräknades resursbehovet (s. 112 och s. 108) till 540 miljoner kronor respektive 135 miljoner kronor för perioden 2003–2007. Beträffande teknikutveckling och marknadsintroduktion av storskaliga vindkraftstillämpningar beräknades resursbehovet (s. 95) till 350 miljoner kronor under en femårsperiod från den 1 januari 2003. Därutöver avsåg finansieringen en statlig prisgaranti för elcertifikat och ökade förvaltningskostnader för Energimyndigheten.

Som nämns i propositionen har regeringen uppdragit åt Statskontoret att göra en översyn av verksamheten inom Energimyndighetens ansvarsområde. Av bilagan till det regeringsbeslut (N2002/8516/ESB) som togs i september 2002 framgår att det uppdrag Statskontoret erhållit omfattar att göra en översyn av inriktningen och organisationen av de verksamheter som ligger inom Energimyndighetens ansvarsområde och vid behov lämna förslag till förändringar. Energimyndighetens tillsynsuppgifter på energimarknaderna skall särskilt ställas i fokus. Vidare bör arbetsfördelningen mellan Energimyndigheten och myndigheter med närliggande uppgifter belysas. I uppdraget ingår också att, om så befinns lämpligt, lämna förslag på förändringar av myndighetsstrukturen på området. Även behov av förändringar i regelverk bör påtalas. Därtill bör övervägas om lednings- och beslutsstrukturen med verksstyrelse, energiutvecklingsnämnd och insynsråd är ändamålsenlig. Utifrån resultatet av översynen skall Statskontoret översiktligt bedöma behovet av resurser. I uppdraget ingår även att belysa konsekvenser av förändringar som kan aktualiseras av EU-medlemskapet, exempelvis de förändringar i el- och gasmarknadsdirektiven som diskuteras vad avser tillsynsmyndighetens roll och arbetssätt. En kartläggning av samordning och samverkan beträffande elberedskapen skall även genomföras. Av direktiven framgår vidare att Statskontoret i detta arbete bör samråda med utredningen om utvärderingen av det

långsiktiga energipolitiska programmet samt med berörda myndigheter och organisationer, särskilt företrädare för små företag. Översynen skall redovisas senast den 31 oktober 2003.

Insatser för effektivare energianvändning (35:2)

Propositionen

Regeringens förslag till anslag för år 2003 är 136 miljoner kronor.

Anslaget är nytt och inrättas i enlighet med det beslut riksdagen fattade i juni 2002 i samband med behandlingen av regeringens proposition om samverkan för en trygg, effektiv och miljövänlig energiförsörjning (prop. 2001/02:143, bet. 2001/02:NU17). Anslaget avser att finansiera bidrag för kommunal energirådgivning, utbildning av och information till energirådgivare samt stöd till regionala energikontor. Vidare avser anslaget insatser för informations spridning, utveckling och spridning av verktyg och metoder samt utbildning om energieffektiv teknik. Anslaget får även användas för provning, märkning och certifiering av energikrävande utrustning.

Regeringen avser att återkomma till den fortsatta finansieringen av åtgärderna för resten av programperioden i budgetpropositionen för år 2004.

Motionerna

Enligt vad som anförs i motion 2002/03:N357 (m) motsätter sig Moderata samlingspartiet de åtgärder som detta nya anslag avser att finansiera. Motionärerna anser inte att det finns tillräckliga skäl att avsätta statliga medel för dessa verksamheter, varför det i motionen förordas att inga medel skall föras upp på anslaget.

I Folkpartiets ekonomisk-politiska motion 2002/03:Fi232 och i motion 2002/03:N264 (fp) yrkas – med hänvisning till tidigare redovisade skäl – avslag på hela anslagsbeloppet.

Kristdemokraterna föreslår i motion 2002/03:N390 att anslaget minskas med 50 miljoner kronor i jämförelse med regeringens förslag och förordar samtidigt en översyn av verksamhetens organisering. Det framhålls i motionen att de åtgärder som anslaget avser finansiera liknar de åtgärder som funnits i tidigare program och som inte visat sig särskilt framgångsrika. Motionärerna menar dock att det är angeläget att energirådgivning i kommunerna bedrivs även fortsättningsvis. Det behövs emellertid en översyn av de olika rådgivningsfunktioner som finns i kommunerna, som t.ex. lokala Agenda 21-samordnare, konsument- och budgetrådgivare, sägs det. I motionen påpekas att regeringen aviserat en sådan hållning i den energipolitiska proposition som riksdagen behandlade våren 2002 (prop. 2001/02:143) och att regeringen där betonat att det kan finnas samordningsvinster genom sammanslagningar av olika funktioner till lokala centrum för hållbar utveckling. Vidare påpekas att regeringen i nämnda proposition framhöll att frågan borde utredas och att de regionala energikontorens roll bör studeras i en sådan utredning.

Vissa kompletterande uppgifter

Under perioden 1998–2002 har medel avsatts för åtgärder för effektivare energianvändning som en del av det kortsiktiga energipolitiska program som riksdagen fattade beslut om år 1997 (bet. 1996/97:NU12). Den ekonomiska planeringsramen för femårsperioden var 450 miljoner kronor. Anslaget avsåg bidrag för informations- och utbildningsinsatser för energianvändning och energieffektivisering, liksom för teknikupphandling för att utveckla och introducera energieffektiv teknik på marknaden. Vidare har anslaget använts för utveckling av metoder för provning m.m. av energikrävande produkter och system, liksom för bidrag till kommunal energirådgivning.

I den energipolitiska proposition som riksdagen behandlade våren 2002 framhöll regeringen informationsbrist som en av orsakerna till att aktörer på marknaden inte alltid genomför energieffektiva investeringar. Regeringen föreslog därför olika insatser för informationsspridning genom bl.a. kunskapssammanställningar och utveckling och spridning av verktyg och metoder samt insatser för provning, märkning och certifiering av energikrävande utrustning och för utbildning.

Vidare framhöll regeringen i nämnda proposition att en god kännedom om lokala förhållanden är en viktig grund för att bedöma utvecklingen av lokala och regionala energisystem. Information och material måste i många fall användas med hänsyn till de lokala förutsättningarna. I propositionen föreslogs därför att lokala och regionala initiativ skulle främjas genom utökade resurser till de kommunala energirådgivarna samt genom stöd till de regionala energikontoren.

I nämnda proposition beräknades resursbehovet för femårsperioden 2003–2007 beträffande information, utbildning, provning m.m. till 135 miljoner kronor. Resursbehovet för lokala och regionala initiativ uppskattades till 540 miljoner kronor under motsvarande period.

Riksdagen biföll regeringens förslag. Utskottet (bet. 2001/02:NU17 s.86) påpekade i detta sammanhang att sammanställning och spridning av kunskap och information både till allmänheten och till specifika användargrupper om energisystemet och effektiv energiteknik är en angelägen uppgift. Utskottet delade även regeringens bedömning att provning, märkning och certifiering av energikrävande utrustning är väsentligt för att åstadkomma en mer effektiv energianvändning. När det gäller att främja lokala och regionala initiativ påpekade utskottet (s. 88) att en fördel med de lokala rådgivarna är att de kan bryta ned generell information till den lokala nivån med hänsyn till de förhållanden som där råder.

I reservationer (kd; mp) framförde företrädare för dessa partier sina synpunkter på insatser för information, utbildning, provning m.m. I en reservation (m) förordades att riksdagen skulle avslå regeringens förslag beträffande lokala och regionala initiativ.

Teknikupphandling och marknadsintroduktion (35:3)

Propositionen

Regeringens förslag till anslag för år 2003 är 65 miljoner kronor.

Anslaget är nytt och inrättas i enlighet med det beslut riksdagen fattade i juni 2002 i samband med behandlingen av regeringens energipolitiska proposition. Anslaget avser bidrag till teknikupphandling för att utveckla och introducera ny energieffektiv teknik på marknaden samt kompletterande stöd till marknadsintroduktion av energieffektiv teknik.

Regeringen föreslår även att bemyndigandet om ekonomiska åtaganden under anslaget får uppgå till 260 miljoner kronor för åren 2004–2007. Beträffande den fortsatta finansieringen av åtgärderna för resten av programperioden avser regeringen återkomma i budgetpropositionen för år 2004.

Motionerna

Enligt förslag i motion 2002/03:N357 (m) skall inga medel föras upp på anslaget. Motionärerna anser att det inte finns tillräckliga skäl att använda skattemedel för att finansiera de insatser regeringen avser bekosta inom detta anslag.

I Folkpartiets ekonomisk-politiska motion 2002/03:Fi232 och i motion 2002/03:N264 (fp) yrkas – med hänvisning till tidigare redovisade skäl – avslag på hela anslagsbeloppet.

Vissa kompletterande uppgifter

Under perioden 1998–2002 har medel avsatts för åtgärder för effektivare energianvändning som en del av det kortsiktiga energipolitiska program som riksdagen fattade beslut om år 1997. Den ekonomiska planeringsramen för femårsperioden var 450 miljoner kronor. Anslaget avsåg bidrag för informations- och utbildningsinsatser för energianvändning och energieffektivisering, liksom för teknikupphandling för att utveckla och introducera energieffektiv teknik på marknaden. Vidare användes anslaget för utveckling av metoder för provning m.m. av energikrävande produkter och system, liksom för bidrag till kommunal energirådgivning.

I den energipolitiska proposition som riksdagen behandlade våren 2002 framhöll regeringen sin mening att introduktion av ny energieffektiv teknik och användningen av befintlig energieffektiv teknik skall stimuleras. I propositionen föreslogs därför fortsatt stöd till teknikupphandling och kompletterande stöd till marknadsintroduktion av energieffektiv teknik. Samtidigt meddelade regeringen sin avsikt att genomföra en översyn av arbetsformerna för teknikupphandlingen.

Resursbehovet för stöd till teknikupphandling och marknadsintroduktion av energieffektiv teknik uppskattas i nämnda proposition till 325 miljoner kronor under fem år.

Riksdagen biföll regeringens förslag. Utskottet (bet. 2001/02:NU17 s. 90) anförde i detta sammanhang att stödet till teknikupphandling har varit ett sätt

att driva på teknikutvecklingen och få fram mer energisnåla och miljövänliga produkter. Utskottet var även positivt till det av regeringen föreslagna stödet för marknadsintroduktion av energieffektiv teknik. I en reservation (mp) framhölls bl.a. att stödet också borde omfatta teknik som är effektiv ur ett klimatperspektiv.

Stöd till marknadsintroduktion av vindkraft (35:4)

Propositionen

Regeringens förslag till anslag för år 2003 är 50 miljoner kronor.

Anslaget är nytt och inrättas i enlighet med det beslut riksdagen fattade i juni 2002 i samband med behandlingen av regeringens energipolitiska proposition. Anslaget får användas till bidrag rörande teknikutveckling och marknadsintroduktion av storskaliga vindkraftstillämpningar. Avsikten är att särskilda utvecklingsinsatser skall genomföras i samverkan med näringslivet för att på sikt minska kostnaderna för nyetableringar av vindkraft i havs- och fjällområdena. Regeringen bedömer att samverkansprojekt med näringslivet, för att överbrygga utvecklingsstegen från forskning och utvecklingsskedet till demonstration och slutlig kommersialisering, är ett verkningfullt sätt att stimulera nya tillämpningar med snabbt genomslag.

Regeringen föreslår även att bemyndigandet om ekonomiska åtaganden under anslaget får uppgå till 300 miljoner kronor för åren 2004–2007. Beträffande den fortsatta finansieringen av åtgärderna för resten av programperioden avser regeringen återkomma i budgetpropositionen för år 2004.

Motionerna

Anslaget avvisas i dess helhet i Moderata samlingspartiets motion 2002/03: N357.

I Folkpartiets ekonomisk-politiska motion 2002/03:Fi232 och i motion 2002/03:N264 (fp) yrkas – med hänvisning till tidigare redovisade skäl – avslag på hela anslagsbeloppet.

I motion 2002/03:Bo292 (kd) anføres – utan att något precist belopp anges – att medel bör anslås för forskning om vindkraft, både beträffande kostnadseffektivitet och design. Enligt motionären bör mer resurser satsas på forskning för att utveckla vindkraftverken och för att göra dem kostnadseffektiva. Vidare framhålls att designen av vindkraftverken måste utvecklas i syfte att minimera påverkan på landskapsbilden.

Vissa kompletterande uppgifter

Som nämns i budgetpropositionen beslutade riksdagen våren 2002, med anledning av den energipolitiska propositionen, att ett stöd för teknikutveckling och marknadsintroduktion av storskaliga vindkraftstillämpningar skall införas. I den proposition som förelades riksdagen föreslog regeringen att särskilda utvecklingsinsatser skall genomföras i samverkan med näringslivet för

att på sikt minska kostnaderna för nyetablering av vindkraft i havs- och fjällområden. I propositionen betonades att Sverige skall vara ett föregångsland i omställningen till hållbar utveckling. Regeringen bedömde att de resurser som finns inom den långsiktiga delen av 1997 års energipolitiska program, genom kommande elcertifikatssystem och aviserad övergångslösning för vindkraften, var otillräckliga för att åstadkomma en snabb kommersialisering i dessa områden. För samverkansprojekt gällande teknikutveckling och marknadsintroduktion av storskaliga vindkraftstillämpningar beräknades resursbehovet till 350 miljoner kronor under en femårsperiod.

Utskottet anförde i sitt ställningstagande (bet. 2001/02:NU17 s. 77) att det, för att på sikt minska kostnaderna för nyetablering av vindkraft i havs- och fjällområdena, är befogat med särskilda insatser för teknikutveckling och marknadsintroduktion för att påskynda kommersialiseringen i dessa områden.

I reservationer (m, fp; kd; mp) framförde företrädare för dessa partier sina synpunkter på särskilda åtgärder för vindkraften.

Det kan i sammanhanget erinras att det inom ramen för 1997 års energipolitiska beslut genomförs ett antal åtgärder för att minska kostnaderna för vindkraften och öka kunskaperna om dess effekter. Däribland kan nämnas stödet för teknikutveckling och demonstration, FoU-programmet Vindforsk (69 miljoner kronor till forskning under perioden 2002–2004 för att göra el från vindkraften billigare) och nationella pilotprojekt för vindkraftsplanering (kunskapsuppbyggnad och metodutveckling). Vidare har Energimyndigheten, Naturvårdsverket, Boverket och Riksantikvarieämbetet nyligen tagit initiativ till samordning av arbeten om vindkraft.

Energiforskning (35:5)

Propositionen

Regeringens förslag till anslag för år 2003 är 438,5 miljoner kronor.

Anslaget används för att finansiera forsknings- och utvecklingsinsatser på energiområdet. Enligt regeringen beror det omfattande anslagssparandet till stor del på de utgiftsbegränsningar som fanns under anslaget åren 1999 och 2000. Samtidigt är en stor del av anslagssparandet uppbundet av redan fattade beslut. För år 2001 var utfallet 24 miljoner kronor högre än de resurser som anslogs för budgetåret. Detta innebär, enligt regeringen, att anslagssparandet utnyttjas och att verksamheten nu kunnat bedrivas i planerad omfattning. Regeringens prognos för år 2002 tyder på att verksamheten successivt fortsätter att öka. Anslaget räknas för budgetåret 2003 upp med 8,6 miljoner kronor med anledning av att universitets och högskolors premier för de statliga avtalsförsäkringarna överförs från utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning. Regeringen erinrar också om att det för närvarande pågår en utvärdering av de långsiktiga energipolitiska programåtgärderna (dir. 2001:122), som skall ligga till grund för inriktningen av de fortsatta åtgärderna från år 2005.

Regeringen föreslår även att bemyndigandet om ekonomiska åtaganden under anslaget får uppgå till 810 miljoner kronor för åren 2004–2007.

Motionerna

Att energiforskning är angeläget och på sikt bör öka anför det i motion 2002/03:N357 (m). Det är emellertid viktigt att energiforskningen är långsiktig och inte direkt relaterad till regeringens kortsiktiga energipolitik. Motionärerna menar därför att forskningsinsatserna avseende etanolproduktion från skogsråvara skall lyftas ur energiforskningsprogrammet. Som en följd av detta föreslås att anslaget minskas med 30 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag.

I Folkpartiets ekonomisk-politiska motion 2002/03:Fi232 och i motion 2002/03:N264 (fp) föreslås – med hänvisning till tidigare redovisade skäl – en besparing med 100 miljoner kronor.

Vissa kompletterande uppgifter

De långsiktiga åtgärderna i dagens energipolitiska program, vilket riksdagen fattade beslut om våren 1997 (bet. 1996/97:NU12), innehåller satsningar på forskning och teknisk utveckling inom energiområdet. Den ekonomiska planeringsramen för energiforskning (energiforskning, forskningssamarbete med länderna i Östeuropa, forskning om energisystemet och etanolproduktion från skogsråvara) uppgår till 2 800 miljoner kronor för perioden 1998–2004.

Under perioden 1998–2002 har totalt drygt 2 miljarder kronor anslagits till energiforskning (anslag 35:5, tidigare B4). Till och med år 2001 uppgår utfallet till 1 275 miljoner kronor.

Anslaget regleras genom förordningen (1998:222) om statligt stöd till energiforskning. Enligt förordningen lämnas stöd till grundforskning och industriell forskning. Stödet till grundforskning får motsvara hela kostnaden för projektet medan stöd till industriell forskning får lämnas med högst 50 % av kostnaden för projektet.

Innevarande budgetår disponeras anslaget av Vetenskapsrådet, Statens energimyndighet, Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggnad, Verket för innovationssystem (Vinnova) och regeringen. Av 2002 års regleringsbrev för utgiftsområde 21 Energi framgår att anslaget omfattar 13 anslagsposter. Dessa är följande: Natur- och teknikvetenskaplig forskning, Basteknologier, Bioenergi, Bebyggelse, Transporter, Nordiska energiforskningsprogrammet, Regeringens disposition, Allmänna energisystemstudier, Internationellt samarbete, Strategisk energisystemkompetens på Statens energimyndighet, Forskningssamarbete i Östersjöregionen, Etanolproduktion från skogsråvara samt Samverkansprogram för miljöanpassad fordonsteknik. Enligt villkoren i regleringsbrevet får anslaget användas för medfinansiering av insatser och åtgärder inom ramen för regionala tillväxtavtal, som överensstämmer med övriga villkor för anslaget och energipolitiska mål för verksamheten.

Energiteknikstöd (35:6)

Propositionen

Regeringens förslag till anslag för år 2003 är 131,2 miljoner kronor.

Anslaget används för att främja utvecklingen av ny energiteknik genom stöd till forskning och utveckling inom enskilda projekt eller program. Enligt regeringen beror anslagssparandets omfattning till stor del på de utgiftsbe-gränsningar som fanns under anslaget åren 1999 och 2000. Samtidigt är en stor del av anslagssparandet uppbundet av redan fattade beslut. För år 2001 var utfallet 94 miljoner kronor högre än de resurser som anslogs för budgetåret. Den prognos regeringen gör för år 2002 pekar på en fortsatt ökande verksamhet och ett successivt minskat anslagssparande. Anslaget räknas för budgetåret 2003 upp med 1,2 miljoner kronor med anledning av att universitets och högskolors premier för de statliga avtalsförsäkringarna överförs från utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning. I propositionen erinras – liksom under föregående anslag – om att det för närvarande pågår en utvärdering av de långsiktiga energipolitiska programåtgärderna, som skall ligga till grund för inriktningen av de fortsatta åtgärderna från år 2005.

Regeringen föreslår även att bemyndigandet om ekonomiska åtaganden under anslaget får uppgå till 350 miljoner kronor för åren 2004–2007.

Motionerna

Vikten av utveckling av ny energiteknik understryks i motion 2002/03:N357 (m). Motionärerna ser det emellertid inte som rimligt att anslaget skall omfatta verksamheter kopplade till de regionala tillväxtavtalen. Därför föreslås en minskning av anslaget med 10 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag.

I Folkpartiets ekonomisk-politiska motion 2002/03:Fi232 och i motion 2002/03:N264 (fp) föreslås – med hänvisning till tidigare redovisade skäl – en besparing med 131 miljoner kronor.

Kristdemokraterna framhåller i motion 2002/03:N390 främjandet av utveckling av ny energiteknik genom forskning och utveckling som mycket angeläget. Motionärerna är dock tveksamma till om de anslagna medlen kommer att efterfrågas fullt ut, varför de föreslår – med hänvisning till tidigare års anslagssparande – att anslaget minskas med 30 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag.

Vissa kompletterande uppgifter

De långsiktiga åtgärderna i dagens energipolitiska program, vilket riksdagen fattade beslut om våren 1997, innehåller satsningar på forskning och teknisk utveckling inom energiområdet. Den ekonomiska planeringsramen för energiteknikstöd uppgår till 870 miljoner kronor för perioden 1998–2004.

Under perioden 1998–2002 har totalt 610 miljoner kronor anslagits till energiteknikstöd (anslag 35:6, tidigare B5). Till och med år 2001 uppgår utfallet till 559 miljoner kronor.

Energiteknikstödet regleras genom förordningen (1998:653) om statligt stöd för energiteknik. Enligt förordningen får stöd lämnas till forskning och utveckling i projekt och sammanhållna program samt till svenskt och internationellt forskningssamarbete som syftar till att utveckla, prova eller demonstrera ny energiteknik i fullskale- eller försöksanläggningar, eller utveckla, praktiskt prova eller demonstrera system där ny energiteknik utnyttjas. Stödet får lämnas som bidrag eller lån. För grundforskning och industriell forskning får stöd lämnas med högst 50 % av kostnaden för projektet. Stöd till utveckling innan varan introduceras på marknaden får lämnas med högst 25 % av kostnaden då det utgår som bidrag och med högst 40 % då det skall återbetalas. Stödnivån beträffande stödet som avser utveckling av varan innan den introduceras på marknaden får höjas med 10 procentenheter om det lämnas till små eller medelstora företag.

Innevarande budgetår disponeras anslaget av Statens energimyndighet och Vinnova. Av 2002 års regleringsbrev för utgiftsområde 21 Energi framgår att anslaget omfattar två anslagsposter: Energiteknikstöd och Samverkansprogram för miljöanpassad fordonsteknik. Enligt villkoren i regleringsbrevet får anslaget användas för medfinansiering av insatser och åtgärder inom ramen för regionala tillväxtavtal, som överensstämmer med övriga villkor för anslaget och energipolitiska mål för verksamheten.

Introduktion av ny energiteknik (35:7)

Propositionen

Regeringens förslag till anslag för år 2003 är 230,1 miljoner kronor.

Anslaget avser bidrag för att främja utvecklingen av teknik som baserar sig på förnybara energislag och effektiv energianvändning i industriella processer i försöks- eller fullskaleanläggningar. Vidare är anslaget avsett för svenskt och internationellt forsknings- och utvecklingsarbete. För år 2001 var utfallet 127 miljoner kronor mindre än anslaget belopp. Utfallet för år 2001 är emellertid betydligt högre än föregående år. Det ackumulerade anslagssparandet är stort. I propositionen sägs det att det hittills låga utfallet beror på att det krävs lång tid för att initiera projekt av den karaktär som stöds inom anslaget. Anslaget räknas för budgetåret 2003 upp med 0,1 miljon kronor med anledning av att universitets och högskolors premier för de statliga avtalsförsäkringarna överförs från utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning. Regeringen erinrar även här om att det för närvarande pågår en utvärdering av de långsiktiga energipolitiska programåtgärderna, som skall ligga till grund för inriktningen av de fortsatta åtgärderna från år 2005.

Regeringen föreslår härutöver att bemyndigandet om ekonomiska åtaganden under anslaget får uppgå till 500 miljoner kronor för åren 2004–2007.

Motionerna

I motion 2002/03:N357 (m) yrkas att anslaget skall minskas med 20 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. Skälet till detta är att motionärer-

na inte ser det som rimligt att anslaget omfattar verksamheter kopplade till de regionala tillväxtavtalen.

I Folkpartiets ekonomisk-politiska motion 2002/03:Fi232 och i motion 2002/03:N264 (fp) föreslås – med hänvisning till tidigare redovisade skäl – en besparing med 230 miljoner kronor.

Att främja utvecklingen av teknik som baserar sig på förnybara energislag och effektiv energianvändning i industriella processer framhålls i motion 2002/03:N390 (kd) som angeläget. Motionärerna är dock tveksamma till om de anslagna medlen kommer att efterfrågas fullt ut, varför de föreslår – med hänvisning till tidigare års anslagssparande – att anslaget minskas med 50 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag.

Vissa kompletterande uppgifter

De långsiktiga åtgärderna i dagens energipolitiska program, vilket riksdagen fattade beslut om våren 1997, innehåller satsningar på forskning och teknisk utveckling inom energiområdet. Den ekonomiska planeringsramen för introduktion av ny energiteknik uppgår till 1 610 miljoner kronor för perioden 1998–2004.

Under perioden 1998–2002 har totalt 1 080 miljoner kronor anslagits till introduktion av ny energiteknik (anslag 35:7, tidigare B6). Till och med år 2001 uppgår utfallet till 273 miljoner kronor.

Bidrag för introduktion av ny energiteknik regleras genom förordningen (1998:654) om energiteknikbidrag. Enligt förordningen får bidrag lämnas för att främja utvecklingen av teknik baserad på förnybara energislag och effektiv energianvändning i industriella processer i försöks- eller fullskaleanläggningar. Bidraget får lämnas till enskilda projekt samt till svenskt och internationellt forsknings- och utvecklingssamarbete. Bidraget får uppgå till högst 50 % av kostnaden för projektet om det avser industriell forskning och högst 25 % om det avser utveckling innan varan introduceras på marknaden. Om stöd lämnas till små eller medelstora företag får stödnivån höjas med 10 procentenheter om stödet avser utveckling innan varan introduceras på marknaden.

Anslaget disponeras av Statens energimyndighet. Av 2002 års regleringsbrev för utgiftsområde 21 Energi framgår att anslaget får användas för medfinansiering av insatser och åtgärder inom ramen för regionala tillväxtavtal, som överensstämmer med övriga villkor för anslaget och energipolitiska mål för verksamheten.

Energipolitiskt motiverade internationella klimatsatser (35:8)

Propositionen

Regeringens förslag till anslag för år 2003 är 50 miljoner kronor.

Anslaget avser insatser för att förbereda, genomföra, utvärdera och utveckla metoder för s.k. gemensamt genomförande och projekt rörande mekanismen för ren utveckling. För budgetåret 2001 var utfallet 25 miljoner kronor lägre än anslagna resurser. Därtill finns ett stort ackumulerat anslagssparande. Det

begränsade utfallet och det betydande anslagssparandet beror enligt regeringen på att förhandlingsprocessen för att formalisera regler, riktlinjer, villkor och avtal för att beräkna och kreditera utsläppsminskningarna fortsatt under år 2001 och därmed försvårat och fördröjt investeringsprojekten. Beträffande år 2002 sägs det i propositionen att prognosen pekar på en ökande omfattning av verksamheten, men att utgifterna kan komma att bli lägre än anslagna resurser för budgetåret.

Regeringen föreslår även att bemyndigandet om ekonomiska åtaganden under anslaget får uppgå till 60 miljoner kronor för åren 2004–2006.

Motionen

Insatser för att utveckla metoder för s.k. gemensamt genomförande och projekt rörande mekanismen för ren utveckling framhålls i motion 2002/03:N390 (kd) som mycket angelägna, och motionärerna betonar att de vill stödja en långsiktig satsning på detta område. Motionärerna gör dock bedömningen – utifrån tidigare års kraftiga anslagssparande – att verksamheten inte kommer att förbruka de medel som regeringen föreslagit för år 2003, varför anslagen avvisas i sin helhet. Anslaget bör i stället räknas verksamheten till godo i framtiden, sägs det i motionen.

Vissa kompletterande uppgifter

De långsiktiga åtgärderna i dagens energipolitiska program innehåller även energipolitiskt motiverade internationella klimatsatser. Den ekonomiska planeringsramen för dessa insatser uppgår till 350 miljoner kronor för perioden 1998–2004.

Under perioden 1998–2002 har totalt 250 miljoner kronor anslagits till energipolitiskt motiverade internationella klimatsatser (anslag 35:8, tidigare B7). Till och med år 2001 uppgår utfallet till ca 78 miljoner kronor.

Innevarande budgetår disponeras anslaget av Statens energimyndighet och Regeringskansliet. Av 2002 års regleringsbrev för utgiftsområde 21 Energi framgår att Energimyndigheten skall, med syfte att kostnadseffektivt motverka utsläpp av klimatpåverkande gaser, förvärva utsläppsreduktionsenheter genom utförande av projekt enligt Kyotoprotokollets flexibla mekanismer. Projekten skall avse investeringar i effektivisering av produktion och distribution av energi, företrädesvis baserade på förnybara energikällor för uppvärmning eller elproduktion. Anslagsposten får även disponeras för finansiering av svenskt deltagande i det internationella initiativet CTI (Climate Technology Initiative) för att främja utvecklingen och spridningen av teknik för att minska utsläpp av koldioxid och andra utsläpp under förutsättning att detta samarbetsprogram inrättas som en särskild aktivitet inom det internationella energiorganet IEA (International Energy Agency). Den del som disponeras av Regeringskansliet är avsedd att finansiera deltagande i Världsbankens pilotverksamhet för flexibla mekanismer och andra internationellt motiverade internationella klimatsatser.

Skydd till småskalig elproduktion (35:9)*Propositionen*

Regeringens förslag till anslag för år 2003 är 100 miljoner kronor.

Anslaget disponeras av Energimyndigheten och avser driftsstöd till småskalig elproduktion. Stödet utbetalas med 9 öre per kWh el som produceras i elproduktionsanläggningar med en effekt om högst 1 500 kW.

År 2002 var anslaget 285 miljoner kronor, varav 75 miljoner kronor anvisades på tilläggsbudget i samband med den ekonomiska vårpropositionen (prop. 2001/02:100 s. 154) för att klara de utbetalningar som sker första kvartalet 2003. Stödet avses under år 2003 ersättas av elcertifikatssystemet. Regeringen bedömer att nu föreslagna resurser täcker det stödbehov som finns till dess elcertifikatssystemet träder i kraft den 1 maj 2003.

Ersättning för vissa kostnader vid avveckling av en reaktor vid Barsebäcksverket (35:10)*Propositionen*

Regeringens förslag till anslag för år 2003 är 346,4 miljoner kronor.

Anslaget infördes den 1 juli 2000. Det skall täcka statens åtaganden om ersättning av vissa merkostnader som uppstår till följd av driften av den första reaktorn i Barsebäcksverken har upphört enligt avtal som träffats mellan staten, Sydkraft AB och Vattenfall AB. Ersättningen skall täcka merkostnader för dels avställnings- och servicedrift av den första reaktorn i Barsebäcksverken, dels singeldrift av den andra reaktorn i Barsebäcksverken. Ersättning kan lämnas längst t.o.m. år 2017.

Motionerna

I Folkpartiets ekonomisk-politiska motion 2002/03:Fi232 och i motion 2002/03:N264 (fp) föreslås – med hänvisning till tidigare redovisade skäl – en besparing med 346 miljoner kronor på anslaget.

Statlig prisgaranti elcertifikat (35:11)*Propositionen*

Regeringens förslag till anslag för år 2003 är 0 kr.

Anslaget avser statlig prisgaranti för elcertifikat. Regeringen avser återkomma till riksdagen med ett förslag till lag om elcertifikat. Elcertifikatssystemet syftar till att ersätta dagens stödsystem för förnybar elproduktion. För att ge producenterna ett skydd mot alltför låga certifikatspriser ges under en inledande period (2003–2007) ett garantipris för elcertifikaten. Prisgarantin utfaller emellertid först efter årets slut. Elcertifikat avses kunna lösas in hos Energimyndigheten. Regeringen avser återkomma till den fortsatta finansieringen i budgetpropositionen för år 2004.

Vissa kompletterande uppgifter

Regeringen redovisade våren 2000 i en proposition om ekonomiska förutsättningar för elproduktion från förnybara energikällor (prop. 1999/2000:134) riktlinjer beträffande en ny och mer marknadsorienterad stödform för elproduktion från förnybara energikällor. Riktlinjerna innebar att ett samlat system för att främja el från förnybara energikällor skulle tas fram och träda i kraft i januari 2003. Vidare skulle systemet bygga på handel med elcertifikat, kombinerad med en skyldighet att inkludera en viss andel förnybar el i elleverans eller elinköp. Propositionen behandlades hösten 2000 av riksdagen. Utskottet (bet. 2000/01:NU3) ställde sig bakom regeringens förslag och framhöll bl.a. att det nya systemet kommer att skapa möjligheter för en fortsatt utbyggnad av elproduktion från förnybara energikällor, samtidigt som det kommer att stimulera en marknadssynamik som främjar kostnadseffektivitet och teknikutveckling. I en reservation (m, kd, fp) uttryckte dessa partier sin ståndpunkt i frågan.

I 2002 års energipolitiska proposition redovisade regeringen sina överväganden om införande av ett system för handel med elcertifikat i syfte att främja elproduktion från förnybara energikällor. Enligt regeringen borde en lag om ett kvotbaserat elcertifikatsystem för att främja elproduktion från förnybara energikällor införas, och systemet borde träda i kraft den 1 januari 2003. Utskottet (bet. 2001/02:NU17 s. 70) instämde i regeringens bedömning att ett sådant certifikatssystem bör införas den 1 januari 2003 och noterade samtidigt regeringens avsikt att återkomma till riksdagen under hösten 2002 med ett lagförslag i frågan.

Ett lagförslag har dock ännu ej förelagts riksdagen. I budgetpropositionen anger regeringen att ett elcertifikatsystem skall träda i kraft den 1 maj 2003. Enligt den information som inhämtats kommer en proposition att föreläggas riksdagen i december 2002.

Kärnsäkerhet i Östeuropa*Motionerna*

I Folkpartiets ekonomisk-politiska motion 2002/03:Fi232 och i motion 2002/03:N264 (fp) föreslås att ett nytt statligt anslag uppförs och att för år 2003 50 miljoner kronor anvisas för stöd till kärnsäkerhet i Östeuropa.

Forskning och utveckling av solcells- och vätgasbaserade system*Motionen*

I Kristdemokraternas motion 2002/03:N390 föreslås att 50 miljoner kronor anvisas på ett nytt statligt anslag för forskning och utveckling av solcells- och vätgasbaserade system. Motionärerna framhåller att Sverige har en framskjuten position när det gäller forskning och utveckling på båda dessa områden och att dessa tekniker kan komma att bli mycket viktiga när det gäller den framtida energiförsörjningen.

Utskottets ställningstagande

Inledning

Utskottet behandlar först frågan om anslag m.m. inom utgiftsområde 21 Energi och därefter separat frågan om en redovisning av anslag för år 2004.

Anslag m.m. inom utgiftsområde 21 Energi

Utskottet ansluter sig till de av regeringen framlagda förslagen till anslag m.m. i budgetpropositionen, dock med den ändringen att anslaget (35:11) för den statliga prisgarantin i fråga om elcertifikat skall utgå.

I motionerna 2002/03:Fi232 (fp), 2002/03:N264 (fp), 2002/03:N357 (m) och 2002/03:N390 (kd) förordas andra belopp än regeringen föreslagit för olika anslag inom utgiftsområdet. Moderata samlingspartiet vill göra besparingar på anslagen 35:1–7 med sammanlagt ca 318 miljoner kronor. Folkpartiet föreslår en minskning med totalt 1 058 miljoner kronor i jämförelse med regeringens förslag. Besparingarna som förordas gäller anslagen 35:1–7 och 10. Därtill föreslås att ett nytt anslag (50 miljoner kronor) upprättas för kärnsäkerhet i Östeuropa. Kristdemokraterna föreslår att besparingar görs på anslagen 35:1, 2, 6, 7 och 8 samt förordar att ett nytt anslag (50 miljoner kronor) upprättas för forskning och utveckling av solcells- och vätgasbase-erade system. Sammanlagt innebär förslagen en minskning med totalt 135 miljoner kronor i jämförelse med regeringens förslag.

Näringsutskottet har i ett yttrande – i form av ett protokollsutdrag – till finansutskottet tillstyrkt regeringens förslag till ramar för utgiftsområdet. Av protokollsutdraget framgår att företrädarna för Moderata samlingspartiet, Folkpartiet och Kristdemokraterna tillstyrkte förslagen i respektive partimotion. Finansutskottet har nyligen (bet. 2002/03:FiU1) tillstyrkt regeringens förslag till anslagsramar för samtliga politikområden i budgeten. Utskottet utgår i det följande från att den föreslagna ramen ligger fast.

Av särskilda yttranden till föreliggande betänkande framgår att företrädarna för de nämnda partierna vidhåller sina förslag till ramar för olika utgiftsområden och att de därför väljer att inte delta i beslutet om anslagsfördelning för utgiftsområde 21 Energi.

Beträffande anslaget (35:11) Statlig prisgaranti elcertifikat, som för budgetåret 2003 enligt regeringens förslag skall upptas till 0 kr, är det utskottets mening att riksdagen skall besluta att detta anslag skall utgå. Skälet till utskottets förslag är att inga medel anslås för år 2003 och att riksdagen ännu ej fattat beslut i frågan om det regelverk som skall gälla för elcertifikatssystemet.

Utskottet övergår därmed till att närmare kommentera några i detta avsnitt berörda motioner.

När det gäller förslaget i motionerna 2002/03:Fi232 (fp) och 2002/03:N264 (fp) om att inom utgiftsområde 21 Energi upprätta ett anslag för kärnsäkerhet i Östeuropa vill utskottet erinra om att kärnsäkerhet i Östeuropa finansieras via anslaget (9:1) Samarbete med Central- och Östeuropa inom

utgiftsområde 7 Internationellt bistånd. För år 2003 föreslås i budgetpropositionen att 749 miljoner kronor anslås under detta anslag. Ett svenskt kärnsäkerhetsprogram bedrivs och kanaliseras genom Statens kärnkraftinspektion (SKI) och Statens strålskyddsinstitut (SSI). Målet med programmet är att så långt som möjligt minska sannolikheten för att en kärnkraftsolycka med stora radioaktiva utsläpp skall inträffa vid något kärnkraftverk i samarbetsområdet.

I motion 2002/03:N390 (kd) har, som nämnts, ett nytt anslag för forskning och utveckling av solcells- och vätgasbaserade system föreslagits. Därvid vill utskottet framhålla de insatser som redan i dag görs på detta område. Forskningen vid Ångström Solar Center finansieras för närvarande med 20 miljoner kronor årligen av Statens energimyndighet och Stiftelsen för miljöstrategisk forskning (MISTRA). När det gäller vätgasbaserade energisystem kan nämnas att Energimyndigheten under år 2001 beviljade ca 14 miljoner kronor till forskning på området, vilket bl.a. inkluderar artificiell fotosyntes och bränsleceller. Andra finansörer såsom MISTRA och Vinnova finansierar även forskning och utveckling av relevans för området.

Med det anförda tillstyrker utskottet de av regeringen föreslagna anslagen för budgetåret 2003 för utgiftsområde 21, med den ändringen att anslaget (35:11) Statlig prisgaranti elcertifikat skall utgå i enlighet med vad utskottet ovan anför. Utskottets förslag till anslag för utgiftsområde 21 Energi för år 2003 redovisas i bilaga 3. Likaså tillstyrks de övriga här berörda förslagen till riksdagsbeslut som framlagts i budgetpropositionen. Samtliga mot detta stående motionsyrkanden avstyrks.

Redovisning av anslag för år 2004

I motion 2002/03:N394 (c) begärs ett riksdagsuttalande om att regeringen i samband med 2003 års vårproposition skall återkomma till riksdagen med en redovisning av hur det energipolitiska beslut riksdagen fattade våren 2002 skall finansieras år 2004 och därefter. Med anledning av vad som framförs i motionen vill utskottet anföra följande.

I 2002 års energipolitiska proposition (prop. 2001/02:143) framhölls, som tidigare nämnts, att de energipolitiska åtgärderna som inrymdes i energiöverenskommelsen innebär statliga utgifter om totalt ca 1 710 miljoner kronor under en sexårsperiod. Därtill uppgavs att åtgärderna skall finansieras fullt ut. I den budgetproposition som nu förelagts riksdagen för behandling beräknas upptagna anslag för år 2004 uppgå till 1 310 miljoner kronor. Beträffande fem av anslagen meddelar dock regeringen att den avser återkomma till den fortsatta finansieringen för resten av programperioden i budgetpropositionen för år 2004. De berörda anslagen inom utgiftsområdet är (35:1) Statens energimyndighet: Förvaltningskostnader, (35:2) Insatser för effektivare energianvändning, (35:3) Teknikupphandling och marknadsintroduktion, (35:4) Stöd till marknadsintroduktion av vindkraft och (35:11) Statlig prisgaranti elcertifikat.

Utskottet kan konstatera att regeringen i fråga om två av anslagen (35:3 och 35:4) av riksdagen begärt bemyndiganden att besluta om åtgärder som

innebär utgifter under åren 2004–2007. Dessa bemyndiganden innebär, under förutsättning att de godkänns av riksdagen i enlighet vad utskottet tidigare förordat, att investeringsbeslut kan fattas utan risk för att finansieringen upphör efter år 2003. Vidare bör det erinras om att utskottet föreslagit att anslaget (35:11) Statlig prisgaranti elcertifikat skall utgå.

Det är emellertid utskottets uppfattning, i likhet med motionärernas, att det är viktigt att det i ett så tidigt skede som möjligt tydliggörs hur finansieringen kommer att se ut.

Utskottet menar därför att riksdagen bör begära att regeringen i 2003 års vårproposition redovisar de beräknade anslagsnivåerna för år 2004 beträffande de nyssnämnda anslagen. Det innebär att det aktuella yrkandet i motion 2002/03:N394 (c) blir tillgodosett.

Affärsverket svenska kraftnät

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör godkänna regeringens framlagda förslag till investeringsplan för perioden 2003–2005 och finansiella befogenheter för år 2003 för Affärsverket svenska kraftnät.

Propositionen

Investeringsplan

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner den investeringsplan som Affärsverket svenska kraftnät har föreslagit för perioden 2003–2005.

Svenska kraftnäts förslag till investerings- och finansieringsplan för åren 2003–2005 för affärsverkskoncernen innefattar planerade investeringar inom affärsverkskoncernen till ett belopp om 1 980 miljoner kronor, varav 645 miljoner kronor avser investeringar under år 2003. Investeringarna i stamnätet skall genomföras dels i befintliga anläggningar, s.k. reinvesteringar, om 695 miljoner kronor, dels som nyinvesteringar om 1 285 miljoner kronor. Av nyinvesteringarna avser 170 miljoner kronor investeringar i utrustning för telekommunikation. Svenska kraftnät kommer att kunna finansiera investeringarna med egna medel under den kommande treårsperioden. Avkastningskravet för affärsverkskoncernen är 7 % på justerat eget kapital efter skatt. Soliditeten skall vara lägst 38 %.

Finansiella befogenheter

Regeringen föreslår att riksdagen lämnar bemyndiganden till regeringen enligt följande:

- att under år 2003 teckna borgen för lån och lämna kreditgarantier intill ett belopp om 1 500 000 000 kr till förmån för bolag i vilka Svenska kraftnät förvaltar statens aktier,

- att dels förvärva aktier i aktiebolag som verkar inom Svenska kraftnäts verksamhetsområde, dels bilda aktiebolag som skall verka inom Svenska kraftnäts verksamhetsområde intill ett belopp om 150 000 000 kr samt att avyttra aktier intill ett belopp om 150 000 000 kr,
- att för år 2003 låta Svenska kraftnät ta upp lån i och utanför Riksgäldskontoret intill ett belopp om 1 500 000 000 kr,
- att för år 2003 låta Svenska kraftnät placera likvida medel i och utanför Riksgäldskontoret,
- att för år 2003 låta Svenska kraftnät besluta om förvärv och bildande av bolag som skall verka inom Svenska kraftnäts verksamhetsområde intill ett belopp om 10 000 000 kr samt avyttra aktier intill ett belopp om 10 000 000 kr,
- att för år 2003 ge Svenska kraftnät rätten att lämna delägarlån och teckna borgen för lån intill ett belopp om 270 000 000 kr till förmån för bolag i vilka Svenska kraftnät förvaltar statens aktier.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har inget att erinra och tillstyrker därmed regeringens framlagda förslag rörande verksamheten vid Svenska kraftnät.

Vattenfall AB och brunkolsbrytning i Tyskland

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden rörande Vattenfall AB och brunkolsbrytning i Tyskland. Enligt utskottets uppfattning finns inte skäl för riksdagen att göra något uttalande i denna fråga. *Jämför reservationerna 6 (fp, kd) och 7 (mp).*

Motionerna

I motion 2002/03:N264 (fp) anføres att den förtida avvecklingen av en väl fungerande kärnkraft leder till att Sverige tvingas importera fossilbaserad elektricitet från Danmark och Tyskland. Detta har även fått andra konsekvenser, sägs det i motionen. I Tyskland hotas gamla kulturvärden i byn Horno av de intressen Vattenfall AB har i brunkolsbrytning. Riksdagen bör, enligt motionärerna, göra ett uttalande om att regeringen skall ta upp en diskussion med Vattenfall om hur detta projekt kan avbrytas.

Enligt vad som anføres i motion 2002/03:N335 (mp) strider Vattenfall AB:s agerande när det gäller brunkolsbrytning i Tyskland mot Europakonventionen för skydd av nationella minoriteter, mot principen om hållbar utveckling och mot de av riksdagen fastställda miljömålen. Vattenfalls agerande innebär även att företaget inte lever upp till den egna fastställda miljöetiska policyn, sägs

det i motionen. En stor del av den brunkolsbrytning som pågår i östra Tyskland, i vilken Vattenfall är involverad, bedrivs inom den sorbiska minoritetens traditionella bosättningsområde. Den sorbiska minoritetsgruppen är nu direkt hotad av brunkolsbrytningen genom den planerade tvångsförflyttningen från byn Horno. Detta, menar motionären, står i strid med Europakonventionen för skydd av nationella minoriteter, som även Sverige undertecknat. Vidare framhålls att utnyttjandet av brunkol är en verksamhet som är oförenlig med en ekologiskt och socialt hållbar framtidsstrategi. Utnyttjandet av brunkol strider även mot flera av de svenska miljömålen. När det gäller tvångsförflyttningen av den sorbiska minoriteten i Horno har Vattenfall inte heller tillvaratagit mänskliga och miljömässiga hänsyn, och därmed inte heller levt upp till företagets egna miljöetiska krav, sägs det. Det är, anför det i motionen, ytterst den svenska regeringen som har ansvaret för den fortsatta utvecklingen. Riksdagen bör därför, genom ett uttalande, uppmana regeringen att tillse att Vattenfall lever upp till företagets egna miljöetiska krav genom att bevara den kulturminnesmärkta sorbiska byn Horno och förhindra en tvångsförflyttning av byns invånare.

Vissa kompletterande uppgifter

Hösten 2001 behandlade riksdagen, i samband med beredningen av 2002 års budget och med anledning av då väckta motioner, frågan om Vattenfall AB och brunkolsbrytningen i Tyskland. Riksdagen avslog motionsyrkanden om bl.a. ägardirektiv till Vattenfall AB rörande brunkolsbrytning i östra Tyskland. Utskottet anförde i sitt ställningstagande (bet. 2001/02:NU3) att staten som ägare till Vattenfall AB har som främsta uppgift att ge riktlinjer för verksamhetens övergripande mål samt att tillsätta styrelsen. Då Vattenfall samtidigt verkar under marknadsmässiga villkor och krav skall även den statliga ägarpolitiken utgå från marknadsmässiga krav. Denna ståndpunkt medförde att Vattenfalls ledning och styrelse enligt utskottet har rätt att fatta beslut om företagets verksamhet i Tyskland.

Vad gäller omflyttningen av byn Horno konstaterade utskottet att den tyska brunkolsbrytningen även i fortsättningen kommer innebära omflyttning av människor och rivning av fastigheter och på sikt kommer att påverka fler byar. Då en omfattande tysk lagstiftning har byggts upp som en följd av denna brytningsverksamhet ansåg utskottet att Vattenfall framför allt har att följa landets lagar samt den miljöpolicy och de etiska regler som företaget arbetar efter.

Företrädarna för fyra partier reserverade sig mot utskottets ställningstagande (kd, c, fp, mp). Reservanterna anförde att brunkolsbrytningen och användningen av brunkol dels inte är förenligt med en ekologisk och socialt hållbar framtidsstrategi, dels innebär både en storskalig landskaps- och miljöförstöring och ett hot mot den västslaviska folkgruppen sorbernas kultur. Vidare framhölls i reservationen att flera utarbetade alternativ fanns för att förhindra byns förflyttning och att Vattenfall trots sin miljöpolicy i frågan inte tagit mänskliga och miljömässiga hänsyn. Enligt reservationen borde därför

riksdagen ge regeringen i uppdrag att genom ägardirektiv ålägga Vattenfall att leva upp till sina egna miljöetiska krav så att byn Homo och dess invånare kunde skyddas från en tvångsförflyttning.

Vattenfall AB har under 1990-talet byggt upp en betydande verksamhet i Tyskland. Under år 2001 har Vattenfall förvärvat aktiemajoriteten i de tre tyska företagen Hamburgische Electricitäts-Werke AG – HEW – (73,8 %), Vereinigte Energiewerke AG – VEAG – (83,1 %) och Lausitzer Braunkohle AG – Laubag – (92,5 %). Därtill förvärvades under år 2001 44,8 % av aktierna i Bewag AG. Våren 2002 förvärvades ytterligare 44,8 % av aktierna i Bewag och i augusti 2002 ytterligare 25,1 % i HEW. Vattenfall är därmed majoritetsägare i alla fyra bolagen och en av de tre största energikoncernerna på den tyska marknaden. Ovan nämnda företag har sedermera införlivats i bolaget Vattenfall Europe AG.

VEAG:s produktion omfattas främst av brunkolseldade kondenskraftverk, och Laubag är det gruvbolag som tillhandahåller den brunkol som VEAG förbrukar. Förvärven av dessa båda företag har gjorts av HEW, som står i dotterbolagsförhållande till Vattenfall. Enligt de uppgifter som lämnats till utskottet från Vattenfall övertog HEW i samband med förvärvet av dessa båda företag ett antal förpliktelser från de tidigare aktieägarna gentemot den tyska federala nämnden för särskilda arbetsuppgifter med anledning av återföreningen – BvS (Bundesanstalt für vereinigungsbedingte Sonderaufgaben, vilken sedermera har efterträtts av myndigheten Treuhandanstalt). Enligt avtalet samtycker BvS till att HEW får förvärva aktierna under förutsättning att HEW garanterar att minst 50 TWh produceras av VEAG/Laubags anläggningar, varav Jänschwalde är en. Denna förbindelse gäller till utgången av år 2011 (tidigare till utgången av år 2008). HEW har ett ekonomiskt ansvar för att dessa förpliktelser uppfylls och det åligger även HEW att tillse att förbindelsen enligt avtalet övertas av en eventuell ny ägare.

Därtill kan nämnas att det finns ett avtal/avsiktsförklaring mellan delstaten Brandenburg och Laubag. I juni 1997 antogs en grundläggande brunkolslag av delstatsparlamentet i Brandenburg. I lagen fastställs bl.a. det ramverk som krävdes för att gruvverksamheten i Jänschwalde skall kunna fortsätta. I juni 1998 tog delstaten Brandenburg och Laubag initiativ till att upprätta ett kontrakt för att garantera arbetstillfällen i Jänschwaldeområdet. Avtalet, vilket även stöddes av VEAG, garanterar 4 000 direkta eller indirekta arbetstillfällen i Jänschwalde (kraftproduktionsanläggningen och dagbrotten). Avtalet skall även fungera som en bas för småföretagandet i området. Vattenfall är dock inte formellt bundet av detta avtal utan det har upprättats i syfte att skapa förutsättningar för en positiv utveckling i området.

Den kol som Laubag bryter ligger i Lausitzregionen i östra delen av Tyskland. Jänschwaldefältet, som ligger i delstaten Brandenburg nära tysk-polska gränsen, är ett av fyra bruk i regionen som fortfarande är i drift. Brytningen i området planlades på 1960-talet och startade år 1974. I de ursprungliga planerna inkluderades omflyttningen och rivningen av byn Homo, som ligger mitt i brytningsfältet. En ny by är under uppförande i anslutning till staden

Forst ca 14 kilometer från Horno. Flyttningen av byn Horno kommer att utföras i ett antal olika faser. Ett första steg är uppbyggnaden av den nya byn och omflyttningen av invånarna i Horno. Därefter skall en arkeologisk utgrävning av Horno ta vid, som bl.a. kommer att följas av en flyttning av kyrkan. Omflyttningen och rivningen av Horno hade inledningsvis planerats till åren 2002 och 2003, men arbetet har försenats. Enligt de uppgifter som lämnats till utskottet kommer utflyttningen från Horno att ske successivt med start i januari 2003. Omflyttningen beräknas vara klar i oktober 2003.

En majoritet av Hornos ca 350 invånare är sorber, en västslavisk folkgrupp som har minoritetsskydd enligt den tyska lagen. Denna minoritetsgrupp uppgår i Tyskland till totalt ca 60 000 personer, vilka företrädesvis är bosatta i östra delen av Tyskland, bl.a. i Brandenburg. I delstatens författning erkänns sorberna som minoritetsgrupp och värnas gruppens särart och rättigheter.

Frågor om byns förflyttning och om Brandenburgs brunkolsbrytningsplan har prövats inom det tyska rättsväsendet efter anmälan från olika intressegrupper, bl.a. Hornos invånare och sorbernas intresseorganisation Domowina. Även Europadomstolen för mänskliga rättigheter har behandlat frågan om Hornos förflyttning. Samtliga processer har förts mot tyska myndigheter som svarande och inte mot företaget Laubag. Vad gäller brunkolsbrytningsplanen har motståndarna till Hornos omflyttning fått rätt i att planens godkännande inte har fattats på författningenliga grunder, och brunkolsplanen för Jänschwaldefältet är därför under omarbetning. Denna omarbetning av planen har dock inte inneburit att brytningen stoppats under utredningens gång eller att planerna på Hornos förflyttning påverkats.

Enligt artikel 16 i ramkonventionen om skydd för nationella minoriteter skall länderna ”avhålla sig från åtgärder som ändrar befolkningsproportionerna i områden som bebos av personer som tillhör nationella minoriteter”. Vad gäller de folkrättsliga frågorna i fallet Horno har olika rättsinstanser fastslagit att de mänskliga rättigheterna samt denna konvention tillförsäkrar sorberna rätten till språk och kultur samt rätt att bo i området, men däremot inte rätten till att bo på en särskild plats.

Såväl delstaten Brandenburg som företaget Laubag har utrett möjligheterna att låta brytningen gå förbi Horno i syfte att undvika byns omflyttning. Båda parter hävdar att detta skulle medföra att brytningen inte skulle nå den förväntade lönsamheten. Detta argument har dock avvisats med att de förväntade rationaliseringar inom Laubag ändå kommer att leda till förlusten av ett stort antal arbetstillfällen under åren fram till år 2006. Därför hävdar man att bevarandet av Horno varken skulle innebära tekniska problem eller betyda något ur sysselsättningssynpunkt.

Enligt Vattenfalls årsredovisning för år 2001 är företags vision att vara ett ledande europeiskt energiföretag med fokus på kunder och utveckling av uthålliga energilösningar. Målet för företags miljöarbete är långsiktig hållbarhet med ekonomi, miljö och socialt ansvar som integrerade delar. Även kulturvård anses vara en naturlig del i Vattenfalls verksamhet, framför allt i agerandet i de utomnordiska länderna.

Beträffande den svenska debatten om effekterna av Laubags brunkolsbrytning i östra Tyskland och flyttningen av byn Horno skriver Vattenfall i årsredovisningen att företaget vid förvärvet av Laubag förvissade sig om att alla nödvändiga beslut och tillstånd fanns och att verksamheten uppfyller alla krav för genomförandet av förflyttningen av byn.

Vad gäller Laubags miljömässiga och sociala ansvar framhåller Vattenfall att Laubags miljömål är att reducera ingreppen på miljön, bl.a. genom att begränsa brytningen till relativt små arealer. Det sociala ansvaret beskrivs med att företaget genomför omflyttningarna utifrån tysk lagstiftning, politiska överenskommelser och i samråd med berörda byinvånare. Det understryks också i årsredovisningen att Laubag uppfyller de krav som ställs i Vattenfalls miljöpolicy, där det bl.a. sägs att företagets "agerande präglas av respekt för kultur, seder och värderingar i de länder där vi verkar i enlighet med vår etiska grundsyn".

Med anledning av frågor och interpellationer har dåvarande näringsministern Björn Rosengren uttalat sig om regeringens syn på Vattenfalls brunkolsbrytning i Tyskland. Som svar på fråga (fr. 2000/01:1408) av Inger Strömbom (kd) om Vattenfall och sorbiska byar påpekade ministern att ansvaret för verksamheten i Tyskland ligger hos företagets ledning och styrelse och att det är dessa två instansers ansvar att besluta i frågan rörande verksamheten i Horno. Därtill underströk statsrådet dels att han inte kunde ingripa i denna beslutsordning, dels att utvinningen av kol är reglerad i den tyska lagen.

I den debatt som följde med anledning av en interpellation (ip. 2001/02:461) av Göte Jonsson (m) om miljövänlig energiproduktion, var bl.a. Vattenfalls agerande i Tyskland lyftes fram, betonade näringsministern att Vattenfall måste anpassa sig till de marknader företaget verkar på, men även företagets ambition på den europeiska marknaden att bli ett föredöme för mer miljöanpassade lösningar. Som ägare bestämmer staten de övergripande målen för företagets verksamhet, anförde ministern. Vattenfall har som huvuduppgift att på ett effektivt sätt producera och leverera el till sina kunder. Detta skall ske på ett affärsmässigt sätt, vilket innebär att företaget skall uppfylla marknadsmässiga avkastnings- och utdelningskrav i sin affärsverksamhet. Den operativa verksamheten är bolagets styrelse och ledningens ansvar. Näringsministern betonade också att brunkolsutvinningen framför allt rör den tyska energipolitiken och att den dessutom är resultatet av en tysk politisk överenskommelse. Som ägare, menade näringsministern, skall den svenska regeringen se till att de statliga bolagen följer gällande lagstiftning och befinner sig inom de gränser som lagen anger.

Det kan i sammanhanget även nämnas att Miljöpartiet i september 2002 inkommit med en anmälan av dåvarande näringsminister Björn Rosengren för närmare granskning av konstitutionsutskottet vad gäller underlåtenhet att vidta erforderliga åtgärder för att bl.a. genomföra riksdagens intention, såsom den kom till uttryck i det energipolitiska beslutet år 1997 (prop. 1996/97:84, bet. 1996/97:NU12), angående den aktiva roll som Vattenfall skulle spela i

omställningen av det svenska energisystemet. I anmälan anfördes att Vattenfalls agerande inte varit i linje med den i propositionen uttryckta intentionen, snarare tvärtom. I stället för att använda sina resurser för omställningen av det svenska energisystemet enligt riksdagens intentioner har Vattenfall använt sina resurser för att köpa upp bl.a. kolgruvor, kolkraftverk och kärnkraftverk i utlandet, framför allt i Tyskland, sägs det.

Utskottets ställningstagande

Det har i två motioner rests krav på riksdagsuttalande rörande Vattenfall AB och brunkolsbrytning i Tyskland. I motion 2002/03:N264 (fp) begärs att riksdagen i ett uttalande till regeringen skall tillse att regeringen tar upp en diskussion med Vattenfall om hur projektet kan avbrytas. Även i motion 2002/03:N335 (mp) förordas att riksdagen genom ett tillkännagivande till regeringen skall förhindra en tvångsförflyttning av invånarna i byn Horno.

Utskottet vill inledningsvis understryka att det riksdagen nu har att ta ställning till är frågan om ett uttalande som innebär att Vattenfall skall avbryta brunkolsbrytningen i det aktuella området och förhindra en förflyttning av invånarna i byn Horno. Vidare vill utskottet betona sin uppfattning att denna fråga bör granskas fristående från inställningen till användning av brunkol samt frågan om en privatisering av Vattenfall.

Som ägare till Vattenfall bestämmer staten de övergripande målen för företagets verksamhet och tillsätter en styrelse som skall tillse att bolaget uppfyller dessa mål. Verksamheten vid bolaget bestäms i bolagsordningen. Vattenfall tillhör den grupp av statliga bolag som har att verka under marknadsmässiga villkor och krav. Den statliga ägarpolitiken utgår således från dessa krav. Det innebär att företaget skall uppfylla marknadsmässiga avkastnings- och utdelningskrav i sin affärsverksamhet. För den operativa ledningen ansvarar bolagets företagsledning. Ledningens skötsel av företaget får sedan granskas av bolagsstämman. Av detta följer utskottets principiella ståndpunkt att det är upp till Vattenfalls ledning och styrelse att ta beslut om den operativa verksamheten.

Vattenfall har etablerat sig på Europas största energimarknad, Tyskland. Genom dotterbolaget Vattenfall Europe driver bolaget brunkolsutvinning i östra Tyskland. Företaget Laubag bryter brunkol som sedan levereras till energiföretaget VEAG. De två företagen är beroende av varandra och verksamheterna är av nödvändighet nära sammankopplade. Genom de förvärv Vattenfall gjort i Tyskland har bolaget bundit upp sig i vissa åtaganden, bl.a. beträffande produktion av en viss mängd brunkolsbaserad el.

Den bedömning Vattenfalls ledning gör, utifrån de kontrakt bolaget har, är att ett stopp av brytningen i det aktuella området skulle innebära ett kontraktsbrott. Enligt utskottets mening skulle således ett bifall till de här aktuella motionerna, om riksdagen valde att tillmötesgå de krav som ställs, innebära att den svenska staten indirekt kräver att Vattenfall bryter mot de avtal företaget är bundet av, bl.a. gentemot den tyska staten. Ett alternativ vore att Vattenfall avyttrade de aktuella företagen. En försäljning av dessa företag skulle

emellertid inte förhindra att byn Horno flyttas, utan bara bidra till att processen ytterligare drogs ut. Samtidigt skulle det underminera den strategi Vattenfall arbetar utifrån och riskera att företaget förstör stora värden.

Utskottet vill samtidigt betona att Vattenfall som en aktör på den tyska marknaden har att rätta sig efter där gällande regelverk och efter de beslut som fastställts. Till grund för att byn Horno nu flyttas ligger en rad demokratiskt fattade beslut. Grunden för Laubags verksamhet är de beslut som den tyska staten och delstaten Brandenburg fattat utifrån att ha vägt samman effekter på sysselsättning, energiförsörjning och miljö. Frågan om Hornos förflyttning har även, som tidigare redovisats, varit föremål för en rad prövningar i olika instanser. Brunkolsbrytningen innebär ofrånkomligt att omflyttningar och rivning av fastigheter görs. Samtidigt gäller att brunkolsbrytning är en basnäring i Tyskland. Omkring 50 % av Tysklands energiförsörjning är beroende av förbränning av kol. Brunkol förutses även framöver vara en viktig energikälla i Tyskland. Det är därför ofrånkomligt att fler byar kommer att påverkas av den fortsatta brytningsverksamheten.

När det gäller de etiska förhållningsregler som åberopas i motion 2002/03:N335 (mp) vill utskottet framhålla vikten av att Vattenfall följer den miljöpolicy och den etiska policy som företaget fastställt. Något skäl för ett riksdagsuttalande finner utskottet dock inte.

Med det anförda avstyrks aktuella motioner i berörda delar.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Energipolitikens inriktning (punkt 2)

av Mikael Odenberg (m), Eva Flyborg (fp), Ola Sundell (m), Yvonne Ångström (fp) och Ulla Löfgren (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse:

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 1. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:Fö259 yrkande 6, 2002/03:N227 yrkande 14, 2002/03:N242 yrkande 1, 2002/03:N262 yrkande 2, 2002/03:N264 yrkandena 1 och 4, 2002/03:N301 yrkandena 1, 2, 4, 11 och 13, bifaller delvis motion 2002/03:N390 yrkandena 1 och 7 och avslår motion 2002/03:U324 yrkande 19.

Ställningstagande

Det övergripande målet för den svenska energipolitiken bör enligt vår uppfattning vara att främja en säker och konkurrenskraftig el- och energiförsörjning i hela landet, samtidigt som all energiproduktion skall klara högt ställda miljö- och säkerhetskrav i enlighet med den generella miljöpolitiken.

Energipolitiken måste utformas för att möta de utmaningar som Sverige är nödgat att hantera. Det innebär bl.a. att energipolitiken, för att möta den ökande elanvändningen, måste formas så att förutsättningar för en ökad elproduktion skapas. Vidare måste effektproblematiken lösas. Energipolitiken måste även hantera miljöfrågorna och risken för kraftigt ökade utsläpp av koldioxid. Den nu förda politiken har snarare bidragit till att förvärra de problem som finns på nyssnämnda områden än till att finna lösningar på dessa. En ny inriktning på energipolitiken måste därför komma till stånd.

Den riktning vi förordar innebär bl.a. att den politiska styrningen av elproduktionen radikalt förändras. Det är vår mening att valet av produktionsform inte skall avgöras genom politiska beslut, utan att energipolitiken bäst främjas genom en fri produktion. Statsmakternas roll bör därför inskränkas till att fastställa de spelregler som skall gälla på marknaden i allmänhet och i synnerhet vad gäller miljö, säkerhet och beredskap. Utöver att fastställa villkoren för marknadens aktörer skall staten inte försöka styra vilken teknik eller produktionsform som skall utvecklas.

En bättre konkurrens på energimarknaderna än vad som i dag är fallet är en förutsättning för att marknaderna skall fungera, varför vi förordar en så fri

konkurrens som möjligt. De olika energislagen skall användas där de är mest effektiva, och detta skall ske på en fri, konkurrensutsatt energimarknad. Den politik som förs i dag, vilken präglas av detaljstyrning, särbeskattning och subventioner, har medfört en sämre konkurrens än vad som annars varit fallet. Resultatet av detta har bl.a. blivit högre el- och energipriser för konsumenterna, högre utgifter över statsbudgeten och ett generellt sämre utnyttjande av de samhälleliga resurserna. Dessutom måste det nuvarande energiskattesystemet reformeras och utformas så att det blir intressant att investera i en utökad elproduktion.

Det är vår uppfattning av riksdagsbeslutet om en förtida avveckling av kärnkraften måste upphävas. Vi menar att den förtida avvecklingen av kärnkraften leder till allvarliga negativa konsekvenser för den svenska samhällsekonomin, sysselsättningen och miljön. En förtida avveckling av kärnkraften ökar därmed sårbarheten i det svenska samhället. Kärnkraften bör därför brukas under hela den tekniska och ekonomiska livslängd som är möjlig. Barsebäcks första reaktor, som togs ur drift hösten 1999, bör enligt vår mening åter tas i drift. Därtill vill vi inte heller utesluta en eventuell framtida utbyggnad av kärnkraften i Sverige.

Vidare anser vi att det är angeläget att Vattenfall AB börsintroduceras och privatiseras. Det är vår uppfattning att ägandet i form av en politiserad styrelse och en politisk styrning av bolaget påverkar både trovärdigheten och effektiviteten i negativ bemärkelse. Inte minst är den nu pågående omstruktureringen av europeiska kraftbolag ett viktigt skäl till en privatisering. Vattenfall är en ansenlig och viktig aktör i det svenska energisystemet och inom bolaget har stora värden byggts upp. Det är angeläget att dessa värden hantearas på ett effektivt sätt. På den avreglerade marknaden har en statlig aktör som Vattenfall en mindre finansiell handlingsfrihet än sina konkurrenter.

Med det anförda föreslår vi att riksdagen bifaller här berörda yrkandena i motionerna 2002/03:Fö259 (m), 2002/03:N227 (m), 2002/03:N262 (m), 2002/03:N301 (m), 2002/03:N242 (fp) och 2002/03:N264 (fp). Det sagda ligger även delvis i linje med vad som i aktuell del anförs i motion 2002/03:N390 (kd). Yrkandet i motion 2002/03:U324 (mp) avstyrks.

2. Energipolitikens inriktning (punkt 2)

av Maria Larsson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse:

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 2. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:N390 yrkandena 1 och 7, bifaller delvis motionerna 2002/03:Fö259 yrkande 6, 2002/03:N227 yrkande 14, 2002/03:N242 yrkande 1, 2002/03:N262 yrkande 2, 2002/03:N264 yrkandena 1 och 4 och 2002/03:N301 yrkandena 1, 2, 4, 11 och 13 och avslår motion 2002/03:U324 yrkande 19.

Ställningstagande

Det är min mening att målet för energipolitiken bör vara att åstadkomma ett ekologiskt uthålligt energisystem där den negativa påverkan på hälsa, klimat och miljö är så liten som möjligt. I likhet med vad som anförs i Kristdemokraternas motion 2002/03:N390 bör den svenska energiförsörjningen tryggas genom en långsiktig och medveten energipolitik med fasta spelregler där inhemska förnybara energikällor utgör en växande bas. Investeringar i biobränslebaserad kraftvärme, vindkraft, solenergi och småskalig vattenkraft måste stödjas. Vidare krävs omfattande satsningar på energiforskning och energiteknisk utveckling för att kunna uppnå målet om ett ekologiskt uthålligt energisystem utan drastiska prisförändringar, elbrist eller andra betydande påfrestningar på välfärden och sysselsättningen. Den energipolitik som regeringen svarar för präglas enligt min uppfattning av kortsiktighet och missgynnar såväl konsumenter som producenter. Det är viktigt att de bidrag som införs i stimulerade syfte utmärks av ett tydligt regelverk samtidigt som de är varaktiga över tiden. Regeringens insatser har inte levt upp till dessa villkor utan har varit mer av ryckvis och sporadisk karaktär.

Kärnkraften bör, anser jag, fasas ut ur energisystemet när energieffektiveringar och tillförsel av ny elektricitet möjliggör detta. Tillförseln av ny energi skall vara baserad på förnybara energikällor. Beslutet om kärnkrafts-avvecklingen har fattats utan grundläggande konsekvensanalyser beträffande effekter på samhällsekonomin och miljön. De ökade koldioxidutsläppen som stängningen av Barsebäcks första reaktor medfört är ett allvarligt hot mot miljön och förstärker växthuseffekten. Därtill finns i dag inte förnybar elproduktion i den omfattning som krävs för att en utfasning av kärnkraften skall kunna genomföras på ett ansvarsfullt sätt.

Vidare är det nödvändigt med ett nytt energiskattesystem i Sverige, ett system där skatter och miljöavgifter utformas med hänsyn till förhållanden i omvärlden för att det svenska näringslivets konkurrenskraft inte skall inskränkas och för att välfärden och sysselsättningen inte skall drabbas. Skattesystemet måste vara långsiktigt och utformas så att miljöbelastningen minimeras. Därtill måste det säkerställa tillgången på en under trygga och säkra förhållanden framställd energi till rimliga priser.

Jag förordar även en fri elmarknad som leder till ökad konkurrens och därmed till lägre priser för konsumenterna. Samtidigt är det angeläget att uppföljningar görs av hur den avreglerade elmarknaden fungerar.

När det gäller Vattenfall AB vill jag anföra följande. Den avreglerade elmarknaden och stängningen av Barsebäck 1 har försatt Vattenfall i en ny situation. Företaget har expanderat kraftigt, framför allt i Norden, Polen och Tyskland. Samtidigt har avyttringar skett både i Sverige och utomlands. Vattenfalls målsättning är att bli ett ledande europeiskt energiföretag. Det är i detta sammanhang angeläget att påtala – vilket Kristdemokraterna även tidigare gjort – att Vattenfalls framtida kapitalbehov under inga omständigheter kan eller skall täckas genom ägartillskott. Vattenfall bör i stället, helt eller delvis, privatiseras.

Med hänvisning till det ovan sagda tillstyrks nämnda motion i berörda delar. Det sagda ligger även delvis i linje med vad som i aktuella delar anförs i motionerna 2002/03:Fö259 (m), 2002/03:N227 (m), 2002/03:N262 (m), 2002/03:N301 (m), 2002/03:N242 (fp) och 2002/03:N264 (fp). Motion 2002/03:U324 (mp) avstyrks i här aktuell del.

3. Energipolitikens inriktning (punkt 2)

av Ingegerd Saarinen (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse:

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 3. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:U324 yrkande 19 och avslår motionerna 2002/03:Fö259 yrkande 6, 2002/03:N227 yrkande 14, 2002/03:N242 yrkande 1, 2002/03:N262 yrkande 2, 2002/03:N264 yrkandena 1 och 4, 2002/03:N301 yrkandena 1, 2, 4, 11 och 13 och 2002/03:N390 yrkandena 1 och 7.

Ställningstagande

Det svenska energisystemet bör enligt min mening genomgå en total omställning till elproduktion baserad på förnybara energislag. Därtill måste, med respekt för den folkomröstning som genomförts, år 2010 återinföras som slutår för kärnkraftsavvecklingen. I likhet med vad som anförs i Miljöpartiets motion 2002/03:Fi275 är det även mycket angeläget att både energibeskattningen och andra energirelaterade regelsystem premierar hållbarhet. Därtill är energieffektivisering och energisparande åtgärder av central betydelse.

Målet för energipolitiken bör vara att, inom ramen för en ekologiskt bärkraftig utveckling på kort och lång sikt, skapa förutsättningar för att förse landet med förnybar energi på ett sätt som medför att näringslivet ges konkurrenskraftiga villkor och hushållen får rimliga kostnader. Varje energislag skall långsiktigt bära sina egna samhällsekonomiska kostnader, inklusive risk- och miljökostnader. Genom att anpassa energisystemet till vad som är långsiktigt ekologiskt hållbart skapas förutsättningar i Sverige för såväl en robust ekonomisk utveckling som en god social utveckling. För den fortsatta kärnkrafts-avvecklingen skall – som Miljöpartiet tidigare påpekat i olika sammanhang – marknadsekonomiska styrmedel användas. Kärnkraftsproducenterna bör betala sina egna riskkostnader och ta fullt skadeståndsansvar för en eventuell reaktorolycka.

Som framhålls i motion 2002/03:U324 (mp) är övergången till förnybara energikällor en viktig fråga inom det europeiska samarbetet. Enskilda medlemsländer måste minska sitt beroende av såväl fossila bränslen som kärnkraft. Användningen av fossila bränslen måste begränsas på grund av deras klimatpåverkan och kärnkraften på grund av de risker den medför i alla led, från brytning till slutförvaring. Även risken för sabotage och terrordåd mot

kärnkraftsanläggningar och transporter av kärnavfall måste häri beaktas. Det är min uppfattning att det inte är förenligt att EU har politiska deklarationer om hållbar utveckling samtidigt som unionen stödjer användningen av fossila bränslen och kärnkraft. De stödformer som EU i dag har för kärnkraft och fossileldning måste därför upphöra. Det gäller bl.a. de s.k. Euratomlånen och det regelverk som tillåter statsstöd för stenkolsbrytning.

Det sagda innebär att motion 2002/03:U324 (mp) tillstyrks i berörda delar. Övriga här aktuella motionsyrkanden avstyrks.

4. Stängningen av Barsebäck 2 (punkt 3)

av Mikael Odenberg (m), Eva Flyborg (fp), Maria Larsson (kd), Ola Sundell (m), Yvonne Ångström (fp) och Ulla Löfgren (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 3 borde ha följande lydelse:

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 4. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:MJ420 yrkande 12, 2002/03:N242 yrkande 2, 2002/03:N264 yrkande 3, 2002/03:N301 yrkandena 5 och 6 och 2002/03:N390 yrkande 3 och bifaller delvis motion 2002/03:N271 yrkande 1.

Ställningstagande

Regeringens ambition är att återkomma till riksdagen under våren 2003 med en bedömning om när en stängning av Barsebäcks andra reaktor kan ske. Vi motsätter oss dock en förtida avvecklingen av kärnkraften som får negativa konsekvenser för miljön och samhällsekonomin. Stängningen av Barsebäcks första reaktor har medfört stora kostnader för skattebetalarna, försämrat miljön och försvagat den svenska försörjningstryggheten. En fortsatt avveckling kommer enligt vår uppfattning att ytterligare förvärra en redan ansträngd situation. Inte minst den svenska elintensiva industrin kommer att drabbas hårt av en fortsatt förtida avveckling av kärnkraften.

Svenska kraftnät överlämnade i oktober 2002 en rapport till regeringen om inverkan på effektbalansen av en stängning av Barsebäck 2 under år 2003. I rapporten erinras om att en stängning av Barsebäck 2 skulle innebära att produktionsförmågan minskar med 600 MW och därmed medföra en ytterligare försvagning av effektbalansen. Vidare konstateras att konsekvensen kan bli att elmarknaden inte klarar att balansera tillgång och efterfrågan om vintern blir en s.k. tioårsvinter. En avställning under sådana förutsättningar menar vi är helt orimlig. I november 2002 överlämnades dessutom två rapporter till regeringen inför den förnyade prövningen av en eventuell stängning. I en av rapporterna konstateras, helt skäligen, att de mål som satts för att genomföra en stängning i dag inte kan anses vara relevanta för en prövning på grund av de förändringar som skett i övrigt på elmarknaden. Därtill påtalas de negativa effekter en avställning har för den svenska industrin.

Vi menar att det är ett rimligt krav att regeringen åtminstone för riksdagen redovisar konsekvenserna av en fortsatt förtida avveckling av kärnkraften innan ytterligare politiska beslut fattas om att ta elproduktion ur drift. En sådan redovisning bör i synnerhet omfatta de samhällsekonomiska kostnaderna i form av minskad sysselsättning och negativa miljöeffekter som en avveckling skulle resultera i. Även EG-kommissionen har riktat skarp kritik mot den svenska regeringen för att denna inte lever upp till de krav på miljökonsekvensbeskrivningar som gemenskapen fastställt. Den förda politiken har resulterat i ökade koldioxidutsläpp i norra Europa, då den tidigare elproduktionen i Barsebäck 1 ersatts med import av fossilbaserad el från bl.a. Danmark. En stängning av Barsebäck 2 skulle, vilket även konstateras i de bägge tidigare nämnda konsultrapporterna, leda till ytterligare utsläpp.

Med hänvisning till det anförda tillstyrker vi motionerna 2002/03:MJ420 (m), 2002/03:N242 (fp), 2002/03:N264 (fp), 2002/03:N301 (m) och 2002/03:N390 (kd) i berörda delar. Även motion 2002/03:N271 (kd, m) blir i allt väsentligt tillgodosedd.

5. Stängningen av Barsebäck 2 (punkt 3, motiveringen)

av Ingegerd Saarinen (mp).

Ställningstagande

Med anledning av de motioner som gäller den fortsatta kärnkraftsavvecklingen och stängningen av Barsebäck 2 vill jag anföra följande.

Det är min mening att villkoren för stängningen av Barsebäck 2 skall upphävas och att Barsebäcks andra reaktor skall stängas snarast möjligt. Villkoren som är kopplade till en stängning bygger på ett i grunden föråldrat tänkande. De tidsförskjutningar som gjorts beträffande stängningen av Barsebäck 2 har enligt min uppfattning skapat en otydlighet om statsmakternas verkliga avsikter. Detta kan i sin tur skapa en tveksamhet hos aktörer på marknaden att ta nödvändiga initiativ och beslut för fortsatt energieffektivisering och introduktion av förnybara energikällor.

Med hänvisning till det anförda avstyrks motionerna 2002/03:MJ420 (m), 2002/03:N242 (fp), 2002/03:N264 (fp), 2002/03:N271 (kd, m), 2002/03:N301 (m) och 2002/03:N390 (kd) i här aktuella delar.

6. Vattenfall AB och brunkolsbrytning i Tyskland (punkt 7)

av Eva Flyborg (fp), Maria Larsson (kd) och Yvonne Ångström (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 7 borde ha följande lydelse:

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 6. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna 2002/03:N264 yrkande 7 och 2002/03:N335.

Ställningstagande

Vi vill starkt ifrågasätta om Vattenfall AB:s agerande i Tyskland vad gäller brunkolsbrytning är förenligt med det uppdrag bolaget givits av statsmakterna rörande omställningen av energisystemet. Enligt det beslut riksdagen fattade våren 1997 bör Vattenfall ges en strategisk roll i omställningsarbetet. Vidare framhölls att Vattenfalls aktiva medverkan är av avgörande betydelse för den fortsatta omställningen av energisystemet och att ny ekologisk elproduktions-teknik och investeringar i el- och värmeproduktion från förnybara energislag bör vara framträdande i Vattenfalls långsiktiga utvecklings- och investeringsplaner. Den vision Vattenfall i dag arbetar utifrån är att vara ett ledande europeiskt energiföretag. Vi menar att brunkolsbrytning och användning av brunkol är en verksamhet som inte går att förena med en ekologiskt och socialt hållbar framtid. Användningen av brunkol strider även mot de miljömål som riksdagen fastställt. En stor del av den brunkolsbrytning som sker i östra Tyskland och som Vattenfall är involverad i pågår inom de områden där den sorbiska minoriteten är bosatt. Den sorbiska byn Horno ligger mitt i det stora brunkolsfältet Jänschwalde, och byn skall nu rivas för att ge plats för den fortsatta expansionen av brunkolsbrytningen.

Enligt de uppgifter Vattenfall lämnat till utskottet skulle ett stopp i brunkolsbrytningen i det aktuella området innebära att bolaget bryter mot de kontrakt Vattenfall är bundet av, bl.a. gentemot den tyska staten. Dessutom har processen nu – dessvärre – gått så långt att det är tveksamt om ett stopp för Vattenfalls planer och ett bevarande av byn Horno är möjligt. Det nya Horno är under uppförande och flyttningen av byns invånare påbörjas inom kort.

Vi vill emellertid framhålla att frågan om Horno och Vattenfalls agerande är av stor vikt då det även framgent kommer att bli aktuellt att flytta på byar och deras invånare för att bereda plats för brunkolsbrytning. Detta sker naturligtvis inom ramen för de beslut och det regelverk som finns i Tyskland. Frågan måste dock resas om detta är i överensstämmelse med den energipolitiska inriktning som Sverige driver och med vilken ett fortsatt statligt ägande av Vattenfall har motiverats. När det gäller Vattenfalls agerande är det ytterst den svenska regeringen som bär ansvaret för den fortsatta utvecklingen. Det är vår uppfattning att staten måste ta sitt ägaransvar genom att tillse att Vattenfalls handlande överensstämmer med de villkor riksdagen fastställt, detta oberoende av inställningen till den energipolitik som regeringen för. Det innebär enligt vår mening att regeringen på lämpligt sätt måste agera för att förhindra att Vattenfall hamnar i liknande situationer som i fallet Horno.

Vi menar, med hänvisning till det ovan anförda, att riksdagen i ett uttalande till regeringen skall begära följande.

För det första bör regeringen, på passande vis, agera så att Vattenfall inte åter hamnar i en situation där bolaget står som ansvarigt för att människor tvångsflyttas på grund av brunkolsbrytning. Skall Vattenfall även fortsatt vara involverat i brunkolsbrytning, vilket i sig starkt kan ifrågasättas, måste det finnas tydliga riktlinjer från ägaren – staten – om hur bolaget skall agera.

Regeringen bör även på lämpligt sätt till riksdagen återsrapportera sina förehavande med anledning av detta uttalande.

För det andra bör regeringen, i syfte att förhindra att liknande situationer uppkommer i framtiden, tydliggöra de statliga företagens etiska förhållningssätt. Etiska frågor måste få större fokus och regeringen bör visa ansvar genom att snarast, genom ägardirektiv, tillse att samtliga statliga företag upprättar en etisk policy. Varje företags etiska policy bör sedan redovisas i årsberättelsen. I regeringens årliga redogörelse för statligt ägda företag bör även anges om företaget har en etisk policy på samma sätt som det i dag redogörs för miljöarbete, mångfald och jämställdhet.

Med hänvisning till det sagda föreslår vi att riksdagen, med delvis bifall till motionerna 2002/03:N264 (fp) i berörd del och 2002/03:N335 (mp), tillkännager för regeringen vad vi anför.

7. Vattenfall AB och brunkolsbrytning i Tyskland (punkt 7)

av Ingegerd Saarinen (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 7 borde ha följande lydelse:

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservation 7. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna 2002/03:N264 yrkande 7 och 2002/03:N335.

Ställningstagande

Jag vill starkt ifrågasätta om Vattenfall AB:s agerande i Tyskland vad gäller brunkolsbrytning är förenligt med det uppdrag bolaget givits av statsmakterna rörande omställningen av energisystemet. Enligt det beslut riksdagen fattade våren 1997 bör Vattenfall ges en strategisk roll i omställningsarbetet. Vidare framhölls att Vattenfalls aktiva medverkan är av avgörande betydelse för den fortsatta omställningen av energisystemet och att ny ekologisk elproduktions-teknik och investeringar i el- och värmeproduktion från förnybara energislag bör vara framträdande i Vattenfalls långsiktiga utvecklings- och investeringsplaner. Den vision Vattenfall i dag arbetar utifrån är att vara ett ledande europeiskt energiföretag. Jag menar att brunkolsbrytning och användning av brunkol är en verksamhet som inte går att förena med en ekologiskt och socialt hållbar framtid. Användningen av brunkol strider även mot de miljömål som riksdagen fastställt. En stor del av den brunkolsbrytning som sker i östra Tyskland och som Vattenfall är involverad i pågår inom de områden där den sorbiska minoriteten är bosatt. Den sorbiska byn Horno ligger mitt i det stora brunkolsfältet Jänschwalde, och byn skall nu rivas för att ge plats för den fortsatta expansionen av brunkolsbrytningen.

Enligt de uppgifter Vattenfall lämnat till utskottet skulle ett stopp i brunkolsbrytningen i det aktuella området innebära att bolaget bryter mot de kon-

trakt Vattenfall är bundet av, bl.a. gentemot den tyska staten. Möjligheten att kunna avbryta detta projekt och rädda byn Horno bör dock närmare granskas.

Frågan om byn Hornos framtid är samtidigt viktig av mer principiella orsaker. Framöver kommer ytterligare en rad byar i regionen att bli föremål för motsvarande behandling som byn Horno och dess invånare nu blivit. Det är därför angeläget att åtgärder vidtas för att förhindra upprepningar av det nu inträffade. När det gäller Vattenfalls agerande är det ytterst den svenska regeringen som bär ansvaret för den fortsatta utvecklingen.

Jag menar, med hänvisning till det ovan anförda, att riksdagen i ett uttalande till regeringen skall begära följande.

För det första bör regeringen snarast utreda frågan om huruvida ett stopp av brunkolsbrytningen och ett bevarande av byn Horno innebär att Vattenfall bryter mot de kontrakt bolaget är bundet av och vilka följder detta skulle få. Kan byn Horno räddas utan att Vattenfall begår något kontraktsbrott bör regeringen på lämpligt sätt, exempelvis genom ett ägardirektiv, tillse att byn bevaras. Emellertid har processen nu – dessvärre – gått så långt att det är tveksamt om ett stopp för Vattenfalls planer och ett bevarande av byn Horno är möjligt. Jag vill dock framhålla att frågan om Horno och Vattenfalls agerande är av stor vikt då det även framgent kommer att bli aktuellt att flytta på byar och deras invånare för att bereda plats för brunkolsbrytning. Regeringen bör därtill återkomma till riksdagen under våren 2003 och redovisa sina slutsatser och vidtagna åtgärder i frågan.

För det andra bör regeringen, i syfte att förhindra att liknande situationer uppkommer i framtiden, tydliggöra de statliga företagens etiska förhållningsätt. Etiska frågor måste få större fokus och regeringen bör visa ansvar genom att snarast, genom ägardirektiv, tillse att samtliga statliga företag upprättar en etisk policy. Varje företags etiska policy bör sedan redovisas i årsberättelsen. I regeringens årliga redogörelse för statligt ägda företag bör även anges om företaget har en etisk policy på samma sätt som det i dag redogörs för miljöarbete, mångfald och jämställdhet.

Med hänvisning till det sagda föreslår jag att riksdagen, med delvis bifall till motionerna 2002/03:N264 (fp) i berörd del och 2002/03:N335 (mp), tillkännager för regeringen vad som ovan anförts.

Särskilda yttranden

Utskottets beredning av ärendet har föranlett följande särskilda yttranden. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Bedömning av regeringens resultatredovisning (punkt 1)

av Mikael Odenberg (m), Eva Flyborg (fp), Maria Larsson (kd), Ola Sundell (m), Yvonne Ångström (fp) och Ulla Löfgren (m).

Enligt vår bedömning bekräftar regeringens resultatredovisning, inte minst beträffande verksamhetsområdet Politik för ett uthålligt energisystem, vår uppfattning att regeringens energiomställningsarbete inte leder till de mål som satts upp. Samtidigt vill vi understryka att flera av målen inom ramen för regeringens omställningsprogram, särskilt i fråga om den långsiktiga delen av programmet, till sin karaktär är diffusa. Detta försvårar enligt vår mening riksdagens möjligheter att göra en adekvat bedömning huruvida de resurser som används står i paritet med de resultat som regeringen menar sig uppnå. Därtill vill vi framhålla vår uppfattning att den avvecklingspolitik som förs beträffande kärnkraften, där politiska beslut skall avgöra om och när kärnkraftsreaktorerna skall stängas, i grunden går emot själva tanken på mål- och resultatstyrning.

När det gäller själva inriktningen på den politik som regeringen och dess stödpartier för återkommer vi med våra synpunkter under de kommande avsnitten Energipolitikens inriktning och Stängningen av Barsebäck 2.

2. Anslag m.m. inom utgiftsområde 21 Energi (punkt 4)

av Mikael Odenberg, Ola Sundell och Ulla Löfgren (alla m).

Den 21 november 2002 beslöt en majoritet av riksdagens finansutskott bestående av företrädarna för Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet att förordna ekonomiska ramar för de olika utgiftsområdena i den statliga budgeten och en beräkning av statens inkomster avseende år 2003. Samtidigt beslutades om preliminärt utgiftstak för år 2004. Riksdagen förväntas den 4 december 2002 fatta ett beslut i enlighet med vad finansutskottet har förordat.

Moderata samlingspartiet har i parti- och kommittémotioner förordat en annan inriktning av den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. Ett övergripande mål för den ekonomiska politiken bör vara en sänkt utgiftskvot. För detta krävs såväl en moderniserad arbetsmarknad och avregleringar som sänkta skatter och lägre offentliga utgifter. Våra förslag syftar även till att skapa förutsättningar för ett ekonomiskt, kulturellt och växande Sverige. Vi vill satsa på en utbildning som ger alla större möjlighet till ett rikare liv. Genom en större enskild sektor och ett starkare civilt samhälle kan både företag och människor växa. Ännu fler kan komma in på den ordinarie arbetsmark-

naden. Den sociala tryggheten ökar också i andra bemärkelser genom att hushållen får en större ekonomisk självständighet. Friheten att välja bidrar till mångfald, en bättre kvalitet och en större trygghet. De enskilda människorna får ett större inflytande över sina liv.

Vi har föreslagit en långtgående växling från subventioner och bidrag till omfattande skattesänkningar för alla, främst låg- och medelinkomsttagare. Samtidigt värnar vi de människor som är i störst behov av gemensamma insatser och som har små eller inga möjligheter att påverka sin egen situation. Vi slår också fast att det allmänna skall tillföras resurser för att på ett tillfredsställande sätt kunna genomföra de uppgifter som måste vara gemensamma.

Vårt budgetalternativ – med våra förslag till utgiftstak, anslagsfördelning och skatteförändringar – bör ses som en helhet där inte någon eller några delar kan brytas ut och behandlas isolerat från de andra. När en majoritet i finansutskottet har ställt sig bakom regeringens förslag till ramar för de olika utgiftsområdena och därmed valt en annan inriktning av politiken, deltar vi inte i det nu aktuella beslutet om anslagsfördelning inom utgiftsområde 21 Energi.

Våra principiella uppfattningar framgår av våra reservationer i detta betänkande under momenten Energipolitikens inriktning och Stängningen av Barsebäck 2. Den anslagsfördelning inom utgiftsområdet som vi förordar redovisas i motion 2002/03:N357 (m) och i bilaga 2. Synen på vilka anslag som bör anvisas för energipolitiska ändamål bygger på de principiella utgångspunkter som Moderata samlingspartiet anser bör gälla för energipolitiken och som framgår av motion 2002/03:N301 (m).

Sammanlagt har vi föreslagit – med anförda motiveringar under berörda anslag i detta betänkande – en minskning av ramen för utgiftsområde 21 Energi med ca 318 miljoner kronor.

3. Anslag m.m. inom utgiftsområde 21 Energi (punkt 4)

av Eva Flyborg och Yvonne Ångström (båda fp).

Folkpartiet liberalernas budgetförslag för år 2003 innebär i huvuddrag sänkta skatter på arbete och företagande som syftar till att uppnå en långsiktig och uthållig tillväxt. Förslagen syftar även till en mer rättvis skattepolitik för bl.a. barnfamiljer. Våra utgiftsökningar avser främst bistånd, utbildning, vård och omsorg, förbättringar för handikappade, åtgärder mot ohälsan samt satsningar på miljö och rättssäkerhet.

När det gäller energiområdet menar vi att god tillgång på energi är en förutsättning för välbefinnande. Det svenska energisystemet bör successivt ställas om till att bli ekologiskt hållbart. Det långsiktiga målet är att såväl fossilt bränsle som kärnkraft skall fasas ut ur energisystemet och ersättas av ekologiskt hållbara energikällor. Omställningen av energisystemet måste ske med hänsyn till Sveriges behov av tillväxt och ökad sysselsättning. Folkpartiet anser därför att kärnkraften skall utnyttjas under hela sin tekniska och ekonomiska livslängd. Vi säger därför nej till regeringens, och dess stödpartiers, förtida stängning av kärnkraftverket i Barsebäck. I det fall det framöver visar sig

nödvändigt för att trygga den svenska energiförsörjningen och miljön kan vi även tänka oss en utbyggnad av kärnkraften. Vi oroar oss över effekterna av att koldioxidutsläppen ökar som en följd av avställningen av Barsebäcksverket, vilket i sin tur medfört en ökad import av el från kolbaserad produktion i Danmark. Enligt de beräkningar som gjorts innebär en stängning av Barsebäck 2 att utsläppen av koldioxid kommer att öka med 2–4 miljoner ton per år. Det är därför av största vikt att en omfattande miljökonsekvensbeskrivning av avvecklingen görs, för att belysa konsekvenserna på såväl kort som lång sikt. Därtill behöver utsläppsstatistiken förbättras då den i dag inte ger en rättvisande bild. Regeringen bör åläggas att även redovisa de koldioxidutsläpp som genereras vid elproduktion i utländska kolkraftverk vid elimport till Sverige.

Våra principiella uppfattningar framgår av de reservationer vi gjort i detta betänkande under momenten Energipolitikens inriktning och Stängningen av Barsebäck 2.

Det är mot denna bakgrund som Folkpartiet i motionerna 2002/03:Fi232 och 2002/03:N264 – med anförda motiveringar under berörda anslag i detta betänkande – har föreslagit en sammanlagd minskning av ramen för utgiftsområde 21 Energi med 1 058 miljoner kronor år 2003. Den anslagsfördelning som vi förordar inom utgiftsområdet framgår även av bilaga 2.

Då en majoritet i riksdagens finansutskott, bestående av företrädarna för Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet, har valt att stödja en annan inriktning av politiken och då riksdagen den 4 december 2002 förväntas fatta ett beslut i enlighet med vad finansutskottets majoritet förordar deltar vi inte i det nu aktuella beslutet om anslagsfördelningen inom utgiftsområde 21 Energi.

4. Anslag m.m. inom utgiftsområde 21 Energi (punkt 4)

av Maria Larsson (kd).

Kristdemokraterna har i parti- och kommittémotioner förordat en annan inriktning av den ekonomiska politiken och budgetpolitiken än den regeringen och dess stödpartier föreslår.

Kristdemokraternas budgetalternativ tar sikte på att långsiktigt förbättra Sveriges tillväxtförutsättningar genom strukturella reformer och strategiska skattesänkningar på arbete och sparande. Därigenom skapas förutsättningar för att sysselsättningen skall kunna öka i en sådan utsträckning att välfärden tryggas för alla. Det handlar bl.a. om arbetsmarknaden, som måste göras mer flexibel. Det handlar om skatterna på arbete och företagande som måste sänkas och på sikt anpassas till omvärldens betydligt lägre skattetryck. Det handlar om det svenska konkurrenstrycket som måste förbättras. Vidare måste den offentliga sektorn förnyas för att bättre möta konsumenternas/brukarnas behov och bättre tillvarata personalens kompetens och idéer. Dessutom måste valfriheten inom familjepolitiken öka, rättsväsendet återupprättas, pensionärernas ekonomiska situation stärkas och infrastrukturen förbättras. Målet med våra reformer på dessa områden är att skapa förutsättningar för en uthåll-

ligt hög tillväxt, där sysselsättningen kan öka utan att inflationen tar fart, där den enskildes valfrihet, personliga ansvar och välfärd kan öka utan politisk detaljstyrning, där den offentliga sektorn kan vitaliseras och möta ökande behov utan att jagas av krympande skattebaser och där statens finanser inte kollapsar vid nästa lågkonjunktur.

Eftersom företrädarna för Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet den 21 november 2002 i finansutskottet ställt sig bakom ett förslag till ramar för de olika utgiftsområdena och därmed banat väg för en annan inriktning av politiken redovisar jag i detta särskilda yttrande den del av vår politik som rör utgiftsområde Energi.

Kristdemokraterna instämmer i princip i huvuddragen i omställningsprogrammet, men är starkt kritiska mot regeringens handläggning av frågan om kärnkraftsavvecklingen. Vår uppfattning är att den första kärnkraftsreaktorn i Barsebäcksverket borde ha fasats ut först när motsvarande mängd el tillförts eller sparats bort.

Jag anser att Sveriges energiförsörjning skall tryggas genom en långsiktig och medveten energipolitik med fasta spelregler där inhemska förnybara energikällor och bränslen utgör en växande bas. Sverige har en framskjuten position vad gäller forskning och utveckling av solcells- och vätgasbaserade energisystem. Dessa tekniker kan komma att bli mycket viktiga för den framtida energiförsörjningen. Kristdemokraterna anslår därför 50 miljoner kronor ytterligare till dessa båda forskningsområden. Jag menar också att de små elproducenterna måste garanteras långsiktigt rimliga villkor samtidigt som ny teknik, nya metoder och nya energikällor, såsom exempelvis solvärme, utvecklas och prövas.

Mina principiella uppfattningar framgår av de reservationer jag gjort i detta betänkande under momenten Energipolitikens inriktning och Stängningen av Barsebäck 2.

Den anslagsfördelning inom utgiftsområdet som jag förordar redovisas i kommittémotion 2002/03:N390 (kd) och i bilaga 2. Sammanlagt har Kristdemokraterna föreslagit – med anförda motiveringar under berörda anslag i detta betänkande – en minskning av ramen för utgiftsområde 21 Energi med 135 miljoner kronor år 2003.

Då en majoritet i riksdagens finansutskott stöder en annan inriktning av politiken och riksdagen den 4 december 2002 väntas fatta ett beslut i enlighet med vad finansutskottet förordar deltar jag inte i det nu aktuella beslutet om anslagsfördelning inom utgiftsområde 21 Energi.

5. Anslag m.m. inom utgiftsområde 21 Energi (punkt 4)

av Ingegerd Saarinen (mp).

Jag stöder regeringens förslag till anslag inom utgiftsområde 21 Energi för år 2003. Samtidigt vill jag i detta sammanhang erinra om den överenskommelse som i oktober 2002 träffats mellan företrädare för Socialdemokraterna och Miljöpartiet om 121 punkter för ett tryggare, rättvisare och grönare Sverige. Överenskommelsen omfattar bl.a. att ett nationellt mål för försäljning av

förnybara bränslen införs, att förbättrade villkor för förnybara drivmedel införs, att vindkraften skall få bättre förutsättningar, att resurser skall satsas på att göra solceller kommersiellt gångbara, att försöksverksamheten med solceller fortsätter och att investeringsstödet till solvärme fortlöper. Denna överenskommelse måste enligt min mening beaktas i det fortsatta arbetet.

6. Redovisning av anslag för år 2004 (punkt 5)

av Mikael Odenberg (m), Eva Flyborg (fp), Maria Larsson (kd), Ola Sundell (m), Yvonne Ångström (fp) och Ulla Löfgren (m).

Då vi inte ställde oss bakom det energipolitiska beslut som riksdagen fattade våren 2002 (bet. 2001/02:NU17) och som föregicks av en överenskommelse mellan företrädare för Socialdemokraterna, Centerpartiet och Vänsterpartiet avstår vi från att delta i beslutet beträffande redovisning av anslag för år 2004. Samtidigt vill vi framhålla vår mening att det är angeläget att redovisningen i budgetpropositionen är så komplett som möjligt.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Proposition 2002/03:1 (utgiftsområde 21 Energi)

Regeringen föreslår

1. att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2003 för ramanslaget 35:3 Teknikupphandling och marknadsintroduktion besluta om åtgärder som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 260 000 000 kronor under 2004–2007 (avsnitt 7.1.3),
2. att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2003 för ramanslaget 35:4 Stöd för marknadsintroduktion av vindkraft besluta om åtgärder som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 300 000 000 kronor under 2004–2007 (avsnitt 7.1.4),
3. att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2003 för ramanslaget 35:5 Energiforskning besluta om åtgärder som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 810 000 000 kronor under 2004–2007 (avsnitt 7.1.5),
4. att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2003 för ramanslaget 35:6 Energiteknikstöd besluta om åtgärder som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 350 000 000 kronor under 2004–2007 (avsnitt 7.1.6),
5. att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2003 för ramanslaget 35:7 Introduktion av ny energiteknik besluta om åtgärder som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 500 000 000 kronor under 2004–2007 (avsnitt 7.1.7),
6. att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2003 för ramanslaget 35:8 Energipolitiskt motiverade internationella klimatsatser besluta om åtgärder som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 60 000 000 kronor under 2004–2006 (avsnitt 7.1.8),
7. att riksdagen godkänner investeringsplanen för Affärsverkskoncernen svenska kraftnät för perioden 2003–2005 (avsnitt 7.2.1),
8. att riksdagen godkänner vad regeringen föreslagit om finansiella befogenheter för Affärsverket svenska kraftnät (avsnitt 7.2.2),
9. att riksdagen för budgetåret 2003 anvisar anslagen under utgiftsområde 21 Energi enligt uppställning i bilaga 2.

Motioner

2002/03:Fi232 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

20. (delvis) Riksdagen anvisar för budgetåret 2003 anslagen under utgiftsområde 21 Energi enligt uppställningen i motionen.

2002/03:U324 av Ulf Holm m.fl. (mp):

19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförts om energipolitiken.

2002/03:Fö259 av Gunnar Hökmark m.fl. (m):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om elförsörjningen.

2002/03:MJ420 av Per Westerberg m.fl. (m):

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att det inte är acceptabelt att svensk energipolitik leder till kraftigt ökade utsläpp av växthusgaser i norra Europa.

2002/03:N227 av Bo Lundgren m.fl. (m):

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om avpolitiserad energiförsörjning.

2002/03:N242 av Torkild Strandberg m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförts om en återöppning av Barsebäck 1.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförts om den förtida stängningen av Barsebäck 2.

2002/03:N262 av Lars Lindblad m.fl. (m):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om en förtida kärnkraftsavveckling.

2002/03:N264 av Eva Flyborg m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om en fri produktion av energi.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om den förtida avstängningen av kärnkraften.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om kärnkraftens framtid.
7. Riksdagen begär att regeringen tar upp en diskussion med Vattenfall om brunkolsbrytningen i byn Horno.

12. Riksdagen anvisar med ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 21 Energi enligt uppställning i motionen.

2002/03:N271 av Yvonne Andersson och Anna Lindgren (kd, m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kärnkraften och Barsebäck 2.

2002/03:N301 av Mikael Odenberg m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen lägger fram förslag till konkreta mål för energipolitiken.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att detaljstyrning, särskatter och subventioner inom energipolitiken skall tas bort.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utforma energipolitiken så att det blir intressant att investera i ny elproduktion.
5. Riksdagen begär att regeringen redovisar konsekvenserna av en fortsatt förtida avveckling av kärnkraften.
6. Riksdagen beslutar om omedelbart stopp för en politiskt beslutad, förtida avveckling av svensk kärnkraft.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om statligt stöd på energiområdet.
13. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till börsintroduktion av Vattenfall AB.

2002/03:N335 av Ingegerd Saarinen (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att statliga Vattenfall AB skall leva upp till sina egna miljötiska krav och därmed skydda den kulturminnesmärkta sorbiska byn Horno i östra Tyskland och förhindra en tvångsförflyttning av dess invånare.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige inte skall engagera sig i brunkolsbrytning i Tyskland, då det strider mot Europakonventionen för skydd av nationella minoriteter, principen om hållbar utveckling samt mot de av riksdagen antagna miljömålen.

2002/03:N357 av Mikael Odenberg m.fl. (m):

2. Riksdagen anvisar till utgiftsområde 21 anslag 35:1 Statens energimyndighet: Förvaltningskostnader för år 2003 133 154 000 kr.
3. Riksdagen anvisar till utgiftsområde 21 anslag 35:2 Insatser för effektivare energianvändning för år 2003 0 kr.

4. Riksdagen anvisar till utgiftsområde 21 anslag 35:3 Teknikupphandling och marknadsintroduktion för år 2003 0 kr.
5. Riksdagen anvisar till utgiftsområde 21 anslag 35:4 Stöd för marknadsintroduktion av vindkraft för år 2003 0 kr.
6. Riksdagen anvisar till utgiftsområde 21 anslag 35:5 Energiforskning för år 2003 408 471 000 kr.
7. Riksdagen anvisar till utgiftsområde 21 anslag 35:6 Energiteknikstöd för år 2003 121 196 000 kr.
8. Riksdagen anvisar till utgiftsområde 21 anslag 35:7 Introduktion av ny energiteknik för år 2003 210 147 000 kr.

2002/03:N390 av Maria Larsson m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om riktlinjer för energipolitiken.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det i prövningen av villkoren inför stängningen av Barsebäcks andra reaktor också skall ingå en ekonomisk redovisning, en miljökonsekvensanalys och en samhällsekonomisk analys.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör vidta erforderliga åtgärder för att tillse att elbrist inte uppstår.
20. Riksdagen beslutar att för budgetåret 2003 anvisa anslagen under utgiftsområde 21 Energi, med förändringar i förhållande till regeringens förslag, enligt uppställning i motionen.

2002/03:N394 av Åsa Torstensson m.fl. (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om resurser för fullföljande av energiöverenskommelsen i vårpropositionen 2003.

2002/03:Bo292 av Annelie Enochson (kd):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att medel anslås för forskning på vindkraft både vad det gäller kostnadseffektivitet och design.

BILAGA 2

Regeringens och oppositionspartiernas förslag till anslag för år 2003 inom utgiftsområde 21 Energi

Belopp i 1000-tal kronor

Anslag		Anslagstyp	Regeringens förslag	(m)	(fp)	(kd)	(c)
35:1	Statens energimyndighet: Förvaltningskostnader	(ram.)	140 162	– 7 008	– 50 000	– 5 000	
35:2	Insatser för effektivare energianvändning	(ram.)	136 000	– 136 000	– 136 000	– 50 000	
35:3	Teknikupphandling och marknadsintroduktion	(ram.)	65 000	– 65 000	– 65 000		
35:4	Stöd för marknadsintroduktion av vindkraft	(ram.)	50 000	– 50 000	– 50 000		
35:5	Energiforskning	(ram.)	438 471	– 30 000	– 100 000		
35:6	Energiteknikstöd	(ram.)	131 196	– 10 000	– 131 000	– 30 000	
35:7	Introduktion av ny energiteknik	(ram.)	230 147	– 20 000	– 230 000	– 50 000	
35:8	Energipolitiskt motiverade internationella klimatinsatser	(ram.)	50 000			– 50 000	
35:9	Skydd för småskalig elproduktion	(ram.)	100 000				
35:10	Ersättning för vissa kostnader vid avveckling av en reaktor vid Barsebäcksverket	(ram.)	346 390		– 346 000		
35:11	Statlig prisgaranti elcertifikat	(ram.)	0				
35:12	Kärnsäkerhet i Östeuropa*	(ram.)			+ 50 000		
35:13	Forskning och utveckling av solcells- och vätgas-baserade system*	(ram.)				+ 50 000	
Summa			1 687 366	– 318 008	– 1 058 000	– 135 000	

* = förslag om nytt anslag

BILAGA 3

Utskottets förslag till anslag för år 2003 inom utgiftsområde 21 Energi

Utskottets förslag överensstämmer med regeringens förslag till anslagsfördelning frånsett anslaget (35:11) Statlig prisgaranti elcertifikat. Företrädarna för (m), (fp) och (kd) har avstått från att delta i beslutet om anslag (se särskilda yttranden 2, 3 och 4).

Belopp i 1000-tal kronor

Anslag	Anslagstyp	Utskottets förslag
35:1 Statens energimyndighet: Förvaltningskostnader	(ram.)	140 162
35:2 Insatser för effektivare energianvändning	(ram.)	136 000
35:3 Teknikupphandling och marknadsintroduktion	(ram.)	65 000
35:4 Stöd för marknadsintroduktion av vindkraft	(ram.)	50 000
35:5 Energiforskning	(ram.)	438 471
35:6 Energiteknikstöd	(ram.)	131 196
35:7 Introduktion av ny energiteknik	(ram.)	230 147
35:8 Energipolitiskt motiverade internationella matinsatser	kli- (ram.)	50 000
35:9 Skydd för småskalig elproduktion	(ram.)	100 000
35:10 Ersättning för vissa kostnader vid avveckling av en reaktor vid Barsebäcksverket	(ram.)	346 390
Summa		1 687 366